

САЯСИ ДИАЛОГ – ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ БЕРІК ТҰҒЫРЫ

Ақордада елімізге мемлекеттік сапармен келген Бельгиялықтар Королі Филипп пен Патшайым Матильданы ресми қарсы алу рәсімі өтті.

Мәртебелі меймандардың құрметіне Әскери әуе күштерінің тікұшақтары Қазақстан мен Бельгияның Мемлекеттік Туларын желбіретіп, Ақорда алдынан ұшып өтті.

Салтанатты рәсім барысында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев пен Король Филипп бір-біріне ресми делегация мүшелерін таныстырды. Құрмет карауылы ротасының бастығы рапорт берген соң Президенттік оркестр екі елдің әнұрандарын орындады. Содан кейін Шығыс залында шағын құрамдағы кездесу өтті.

Шағын құрамдағы келіссөз барысында Президент Бельгиялықтар Королі мен Патшайымының Қазақстанға жасаған алғашқы мемлекеттік сапары екіжақты серіктестіктің жаңа кезеңіне жол ашатын тарихи уақиға екенін атап өтті.

— Сізді Астанада қарсы алғанымға қуаныштымын. Бұл — мен үшін зор мәртебе. Тарихи сапарыңыз жұртшылықтың үлкен қызығушылығын тудырды. Қазақстанға келген делегация құрамына Үкімет пен аймақтық билік, іскерлік топтар, академиялық қауымдастық және бұқаралық ақпарат құралдары өкілдері енген. Сіз Так мұрагері ретінде Қазақстанға үш мәрте келген едіңіз. Елімізбен қарым-қатынасты дамыту жөніндегі ниетіңізді жоғары бағалаймыз. Сіздің қолдауыңызды әрдайым сезінеміз, — деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент Бельгияны Қазақстанның Еуропадағы уақыт сынынан өткен сенімді серіктесі деп санайтынын жеткізді.

— Келесі жылы елдеріміздің арасында дипломатиялық қарым-қатынас орнағанына 35 жыл толады. Осы жылдарда шынайы достық пен өзара құрметке негізделген тығыз қарым-қатынасты жолға қойдық. Үздіксіз саяси диалог ынтымақтастығымыздың берік тұғыры іспеттес. Біз жетістіктеріңізді ұдайы қарап отырамыз. Бұл шын мәнінде таңғалдырады. Сіздерден үлгі алып, тәжірибелеріңізді үйренуіміз қажет. Бельгияға бес жыл бұрын жасаған сапар барысындағы мазмұнды келіссөздерді ықыласпен еске аламын. Биыл маусым айында Бельгияға барған сапарымда Премьер-министр Барт де Вевермен келіссөз жүргізіп, серіктестікті нығайтуға қос тарап та бейіл екенін растадық, — деді Мемлекет басшысы.

Король Филипп пен Патшайым Матильда қонақжайлығы және сый-құрметі үшін Қазақстан Президентіне шынайы ризашылығын білдірді. Олар еліміздің әлеуметтік-экономикалық табыстарына және халықаралық аренадағы биік абырой-беделіне арнайы тоқталды.

— Қазақстан — біз үшін қарқынды дамып келе жатқан өте маңызды ел. Жалпы, Бельгия тұтас Орталық Азия өңіріне айрықша қызығушылықпен қарайды. Бұл өңірдің мәні зор. Менімен бірге үлкен делегация келді. Әлбетте, біз бір-бірімізді өте жақсы білеміз. Елдеріміз 35 жыл ішінде жақсы қарым-қатынас орнатты. Біз осы тарихи межені бірге атап өтуге ниеттіміз. Сонымен қатар ынтымақтастығымызды жаңа сапалы деңгейге көтеретінімізге сенімдімін. Менімен бірге келген делегация құрамына келешекке бағдарланған түрлі саланың өкілдері кірді. Президент мырза, бізбен бірге жүру үшін жұмыс кестеніңізді өзгерткеніңізді білемін. Осы ықыласыңызға тәнтіміз. Сондықтан алтын уақытыңызды бөліп, құрмет көрсеткеніңізді жоғары бағалаймыз, — деді Бельгиялықтар Королі Филипп.

СЕНІМНІҢ АЙҚЫН КӨРІНІСІ

Қасым-Жомарт Тоқаев Бельгиялықтар Королімен және Патшайымымен кеңейтілген құрамда келіссөз жүргізді.

Ақордада өткен келіссөз барысында Президент Қазақстан мен Орталық Азияға тарихта тұңғыш рет мемлекеттік сапармен келген Бельгиялықтар Короліне және Патшайымына ілтипат білдірді.

— Осы тарихи сәтте Сіздермен жүздесіп, мемлекеттеріміз арасындағы берік достықты атап өту — мен үшін зор мәртебе. Аса мәртебелі Король Филипп, халқыңызға қалтқысыз қызметіңізді жоғары бағалаймыз. Сіз Корольдік билігіне келгелі еліңіз өркендеп, әлемдік аренадағы лайықты орнын бекіте түсті. Халқыңызға адалдығыңыз және Бельгияны мекендейтін түрлі қауымдар арасындағы өзара түсіністікті нығайту жолындағы табанды еңбегіңіз Тәждін ел бірлігін сақтаудағы рөлін айқындай түседі. Біз де «Бірлігіміз — әралуандықта» деген қағидатқа айрықша мән береміз. Әрбір азаматтың келешегімізге атсалысқанын қалаймыз. Көп жылдан бері кәсіпкерлікті, білім мен инновацияны дамытуға ерекше күш салып келесіз. Бұл — шын мәнінде үлгі тұтарлық ізгі істер. Король әулетінің Бельгия бизнесіне ұдайы қолдау көрсетуі шексіз құрметке лайық. Аса мәртебелі Патшайым Матильда, Сіз бұл сапардың мән-мазмұнын арттырып, шырайын келтірдіңіз. Сіздің балаларды қорғау, білім беру, адамның қадір-қасиетін құрметтеу мәселелеріне келгенде, ерекше жанашырлығыңыз бен қамқорлығыңызға тәнтіміз. Бұл игі мұраттар азаматтарымызды шын мәнінде сүйсінтеді, — деді Мемлекет басшысы.

(Жалғасы 2-бетте)

ЖЕРГІЛІКТІ МӘСЛИХАТТАР ӨКІЛЕТТІГІ ТОҚТАТЫЛДЫ

Мемлекет басшысы Премьер-министрмен және Құрылтай Төрағасымен барлық деңгейдегі мәслихаттардың өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату мәселесі бойынша консультация өткізді.

Қасым-Жомарт Тоқаев азаматтардың занды мүдделерін қамтамасыз ету, жергілікті бюджеттерді бекіту және өңірлердің дамуын бақылау үшін мәслихаттардың толыққанды жұмысының маңызды екенін атап өтті. Президент депутаттық корпусы жаңарту жергілікті өкілді органдардың қызметін едәуір күшейтетініне сенім білдірді.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 88-бабының 5-тармағына сәйкес жүргізілген консультациялар барысында Премьер-министр Олжас Бектенов пен Құрылтай Төрағасы Айбек Дәдебай қарастырылып отырған мәселеге қатысты өз ұсыныстарын жеткізді.

Кездесу қорытындысы бойынша Президент Конституцияның негізгі ережелеріне толық сәйкес және айтылған пікірлерді ескере отырып, түпкілікті шешім қабылдайтынын айтты.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан Республикасы Конституциясы 88-бабының 5 тармағына сәйкес Премьер-министр Олжас Бектеновпен және Құрылтай Төрағасы Айбек Дәдебаймен консультация өткізгеннен кейін «Барлық деңгейдегі мәслихаттардың өкілеттігін мерзімінен бұрын тоқтату туралы» Жарлыққа қол қойды.

Орталық сайлау комиссиясына барлық деңгейдегі мәслихаттар депутаттарының кезектен тыс сайлауын тағайындау, оның дайындығы мен өткізілуін ұйымдастыру жөніндегі іс-шараларды қабылдау тапсырылды.

Жарлық жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

ҚУАТТЫ ӨҢІРЛЕР – ҚУАТТЫ ЕЛ

ЖАСЫЛ ЭНЕРГЕТИКА: ЖАҢА КЕЗЕҢНІҢ ЖАРШЫСЫ

Энергетика министрлігінің дерегінше, бүгінде елімізде жалпы белгіленген қуаты 3,8 ГВт-тан асатын 172 ЖЭК нысаны жұмыс істеп тұр. Оның ішінде 71 – жел электр стансасы, 54 – күн электр стансасы, 44 – гидро-электр стансасы және 3 биогаз стансасы бар. Жалпы, осы нысандар быттыр 8,6 млрд кВт/сағ электр энергиясын өндірген.

→ 6

JUST ЖҰБАЙЛАР ЖЫРЫ

Қазақ театрында тұрмыстық комедияның өзіндік орны бар.

Өйткені ол көрерменге таныс ортадан, мінезден, күнделікті тіршіліктен нәр алады. Мұндай шығарманың кейіпкерін алыстан іздеудің қажеті жоқ. Оны тіпті өз бойыңнан да кездестіресің. Жақында Астанадағы Жастар театры көрермен назарына ұсынған Мұхамедқали Хасеновтің «Пай-пай, жас жұбайлар-ай!» романтикалық комедиясы осындай ойға жетелейді. Көрерменмен бірге біз де премьераның сахналануын көріп қайттық.

→ 8

КҮН СӘУЛЕСІ – СЫРДАҒЫ САРҚЫЛМАЙТЫН РЕСУРС

Сыр өңірі күн сәулесі мол түсетін аймақ саналады. Бұл мүмкіндік бұған дейін тек ауыл шаруашылығы саласына ықпалы жоғары климаттық артықшылық ретінде қарастырылып келсе, бүгінде нақты энергетикалық ресурсқа айналып отыр. Мұны жасыл энергетикаға жасалған алғашқы қадам деп бағалауға әбден болады.

→ 7

АҚОРДА

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

САЯСИ ДИАЛОГ – ҰНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ БЕРІК ТҰҒЫРЫ

(Басы 1-бетте)

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан Бельгияны Еуропадағы уақыт тезінен өткен сенімді серіктесі ретінде қарастыратынын атап өтті.

— Келесі жылы мемлекеттеріміздің арасында дипломатиялық қарым-қатынас орнағанына 35 жыл толады. Сапарыңыз осы айтулы жеженің дайындығына тын серпін береді және ынтымақтастығымызды нақты нәтижелермен толықтыра түседі. Бельгия Қазақстанның жетекші сауда серіктестерінің қатарына кіреді. Сонымен қатар елінің Қазақстан экономикасына қаржы құйған ең ірі он инвестордың бірі саналады. Мұны Қазақстан экономикасының келешегіне деген сенімнің айқын көрінісі деп бағалаймын, — деді Президент.

Мемлекет басшысы Қазақстан мен Бельгия арасында көлік-логистика, аса маңызды минералдар, жанартылатын қуат көздері, ауыл шаруашылығы, денсаулық сақтау және жасанды интеллект салалары бойынша өзара ықпалдастықты кеңейтуге мол мүмкіндік бар екеніне назар аударды.

— Сізбен бірге келген мемлекеттік органдардың, өңірлік билік пен іскер топтардың өкілдеріне, танымал ғалымдар мен журналистерге ілтипат білдіремін. Ертең Қазақстан — Бельгия іскерлік кеңесінің төртінші отырысын өткіземіз. Бұл бастаманың мүмкіндіктерімізді іске асырып, орнықты нәтижеге қол жеткізетін тиімді алаңға айналғаны қуантады. Бұл бастаманың мүмкіндіктерімізді іске асырып, орнықты нәтижеге қол жеткізетін тиімді алаңға айналғаны қуантады. Сондай-ақ Бельгиямен Еуропалық одақ және басқа да көпжақты құрылымдар арасындағы ықпалдастығымызды жоғары бағалаймыз. Жаһанда тұрақсыздық белен алған кезеңде сенім, құрмет пен өзара түсіністік қағидаттарын арқау еткен іскерлік байланыстардың маңызы арта түседі. Қарым-қатынасымыздың зор әлеуетіне сенемін. Сапар аясындағы уағдаластықтарды толық іске асыруға барынша күш саламын, — деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Бельгиялықтар Королі Филипп қонақжайлық танытқаны үшін Мемлекет басшысына алғыс айтып, бұған дейін Тақ мұрагері ретінде Қазақстанға жасаған сапарларын еске алды.

— Сіздің басшылығыңызбен еліңіз дамудың даңғыл жолына түскеніне ерекше әсерлендік. Сапар кезінде танысу жоспарланған жасанды интеллект, энергетика, атом энергиясы салалары екі ел үшін өте маңызды. Ғалымдардың дөңгелек үстелдегі пікірталасына куә боламыз. Бізбен бірге университеттердің ректорларынан, компания өкілдерінен тұратын үлкен делегация келді, — деді Король Филипп.

Сондай-ақ келіссөз барысында екі елдің ресми делегация мүшелері сөз сөйледі. Тараптар кездесу соңында көптеген бастама көтерілгеніне көңіл толатынын атап өтіп, іс жүзіндегі ынтымақтастықты одан әрі өрбітуге дайын екенін растады.

ҚОС ХАЛЫҚТЫҢ ДОСТЫҒЫ

Қасым-Жомарт Тоқаев пен Король Филипп БАҚ өкілдеріне арналған брифинг өткізді.

Мемлекет басшысы Бельгиялықтар Королі мен Патшайымының Қазақстанға жасаған тарихи мемлекеттік сапары екі-жақты қарым-қатынастың жаңа парағын ашатынын және қос халық арасындағы достықты нығайта түсетінін атап өтті.

— Аса мәртебелі Король, Сіздің парасатты әрі бағыл басшылығыңыздың

арқасында Бельгия өзінің бірегей саналуандығын сақтаған әрі әлемге ашық ел ретінде белгілі болып отыр. Халқымызға алалдығыңызбен Бельгиядағы түрлі қауым арасындағы өзара түсіністікті нығайту жолындағы табанды еңбегіңіз Тәждің ынтымаққа бастар рөлін айқындайды. Осы күрделі кезеңде аламы қадір-қасиеті биік, перзенттік парызыңды паркын сезінетін тұлға екеніңізді көрсеттіңіз. Бұл ерекше сенім ұялатады әрі зор құрметке лайық. Ұзақ жылдар бойғы достығыңызға және Қазақстанмен байланыстарды нығайту ниетіңізге ризамын. Бүгін осы ықпалдастықты тереңдетуге бірлесе үлес қосатынымызға қуаныштымын. Сіздің күш-жігеріңіз бен қолдауыңыздың арқасында ынтымақтастығымыздың келешегіне үлкен үмітпен әрі сеніммен қараймыз, — деді Президент.

Қасым-Жомарт Тоқаев емен-жарқын достық рәуіште әрі сындарлы сипатта өткен нәтижелі келіссөздердің қорытындысына тоқталды.

— Біз Қазақстан мен Бельгия арасындағы көпжақты серіктестікті күшейтуге бейіл екенімізді растадық. Елдеріміз арасында қандай да бір саяси қайшылық немесе шешілмеген мәселе жоқ. Бұл барлық бағытта ынтымақтастықты кеңейтуге берік негіз қалайды. Экономикалық ықпалдастық серіктестігіміздің негізгі тірегі болып қала береді. Бельгия Қазақстанның жетекші инвестициялық серіктестерінің қатарына кіреді. Сіздің елдің 2005 жылдан бері экономикамызға құйған инвестиция көлемі 15 миллиард доллардан асты. Көлік-логистика, аса маңызды минералдар, энергетика, өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, биотехнология, цифрландыру және ғарыш технологиялары салаларында ықпалдастықты жандандырып, жаңа мүмкіндіктерді қолға алуға уағдаластық. Тарихи сапарға бельгиялық жетекші компания өкілдері қатысуда. Бұл Бельгияның еліміздің экономикалық әлеуетіне зор сенім артатынын көрсетеді. Үкімет тарапынан Бельгия инвесторларының Қазақстанда қызмет аясын кеңейтуіне және жаңа перспективті жобаларды іске асыруына қолайлы жағдай жасалады. Оның толық әрі уақытылы орындалуын өзін қадағалап отырамын, — деді Мемлекет басшысы.

Президенттің айтуынша, жоспарланған Қазақстан — Бельгия іскерлік кеңесі,

Ректорлар форумы және аса маңызды материалдар бойынша дөңгелек үстел ортақ мақсаттар мен нақты нәтижелерге қол жеткізетін маңызды алаң болмақ. Аталған іс-шаралардың қорытындысы бойынша серіктестікті дамытуға тын серпін беретін ондаған келісім мен құжатқа қол қойылады.

Бұдан кейін Қасым-Жомарт Тоқаев БАҚ өкілдеріне мәдени-гуманитарлық салада қол жеткізілген уағдаластықтар жөнінде әңгімеледі.

— Елдеріміздің университеттері, музейлері мен мәдени мекемелері арасында тікелей байланыс орнатуға, сонымен қатар бірлескен білім беру бағдарламаларын дамытуға және академиялық тәжірибе алмасуға ниетті екенімізді растадық. Джеймс Энсордың танымал туындыларын Қазақстанның Ұлттық музейінде таныстырған бельгиялық серіктестерімізге алғысым шексіз. Сондай-ақ Almaty Museum of Arts пен KANAL-Centre Pompidou арасындағы ынтымақтастықты ілгерілетуді қолдаймын. Ол Бельгияның шығармашылық әлеуетін және мәдени саланы дамытуға ұмтылысын көрсетеді. Аталған бастамалар Бельгияның бай көркем мұрасымен танысуға, халықтарымыздың бір-бірімен жақын араласуына жол ашадy. Қызметтік паспорт иелерін виза талаптары мен босату жөніндегі келісімге өзгерістер енгізудің арқасында барыс-келісімізді біршама жеңілдетуге қол жеткіздік. Бүгін қабылданған Бірлескен мәлімдеме ортақ міндеттерге сай келеді, — деді Мемлекет басшысы.

Президент тараптардың халықаралық және өңірлік өзекті мәселелер жөнінде пікір алмасқанын айтты.

— Қазақстан мен Бельгия халықаралық құқық нормаларын сақтауға, көпжақты ықпалдастықты нығайтуға және қакты-мүсделерді бейбіт жолмен реттеуге бейіл. Жаһандық ахуал құбылып тұрған қазіргі кезде диалог, өзара сенім мен жауапты дипломатия ерекше өзекті. Жуырда менің Брюссельге сапарым аясында Қазақстан мен Еуропалық одақ арасындағы стратегиялық серіктестіктің маңызды екенін растадық. Ол арнайы келісімде бекітілді, — деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мемлекет басшысы осы минуттарда Брюссельдің орталық алаңы Гран-Пласта, қалалық ратуша ғимаратының алдында

алғаш рет Қазақстанның Мемлекеттік Туы көтерілгенін атап өтіп, ыстық ықыласы мен символикалық мәнге ие құрметі үшін бельгиялық ерлігіне алғыс айтты.

— Бельгияның «L'union fait la force» деген ұлттық ұраны қазақтың «Бірлік бар жерде тірлік бар» деген тәмсілімен мағыналас. Біздің достығымыз осы ортақ құндылықтарға негізделген. Аталған мемлекеттік сапар Қазақстан — Бельгия қарым-қатынасын ілгерілетуде бетбұрысты сәт болатынына сенімдімін. Қазақстан халқы Сіздің мейірімді, бекзат әрі парасатты болмысыңызды әрдайым құрмет тұтады, — деді Президент.

Король Филипп ілтипатпен қарсы алғаны үшін Қасым-Жомарт Тоқаевқа алғыс айтып, соңғы отыз жылда елдеріміз берік өмір мығымас байланыс орнатқанын атап өтті.

— Президент мырза, Сіз Брюссельге келген кезіңізде бізді еліңізге мемлекеттік сапар жасауға шақырған едіңіз. Бұл ұсынысты бірден қабыл алдық. Сапарымыз Қазақстан тәуелсіздігінің 35 жылдығы қарсаңында өтіп жатқанына қуаныштымын. Осы үш күн ішінде елдеріміз арасындағы ынтымақтастыққа жол ашатын мүмкіндіктермен жақын танысамыз. Мәдени байланыстардың арқасында достығымыз одан әрі беки береді. Ал сапарымыз аясында Қазақстанның бай мұрасы мен төл дәстүріне көзайым боламыз, — деді Бельгиялықтар Королі.

Король Филипптің айтуынша, Бельгия Қазақстан экономикасына қаржы құйған ірі инвесторлардың бірі саналады. Қазақстан нарығында бірқатар бельгиялық компания жұмыс істейді. Ол алдағы Қазақстан — Бельгия іскерлік кеңесі отырысына көп үміт артатынын жеткізді.

Сондай-ақ Бельгиялықтар Королі Қазақстанның халықаралық аренада беделі артып келе жатқанына және экономиканың барлық саласында қарқынды өсім байқалатынына назар аударды.

— Еліңіздің әлемдік аренадағы орны нығайып келеді. Жуырда ғана халқыңыз мемлекеттің жаңа мақсат-міндеттерін айқындаған конституциялық реформаны қолдады. Бүгінде Қазақстан ғасырлар бойы қалыптасқан дәстүрді қастерлейтін, барлық жағынан заманауи қоғам құрып отыр. Жоғары білімді азаматтардың, орта таптың көптігі және озық инфрақұрылым-

ның арқасында елдеріңіз болашақтың сын-қатерлеріне төтеп беруге әзір. Қазақстан цифрландыру саласында көш бастап тұр, әсіресе жасанды интеллект бағытында бірегей шешімдер әзірлеуде. Alem.AI орталығына барып, елдеріміз арасындағы синергияны ілгерілету мүмкіндіктерін талқылауға қызығушылық танытып отырмыз, — деді ол.

Бұдан бөлек, Король Филипп Қазақстанның бай тарихымен және мәдениетімен жақын танысуға ниетті екенін жеткізді.

— Астана мен Алматының көрікті жерлері мен музейлерін аралап, Алтын Орда дәуірінен тамыр тартатын тарихпен тіл қатысуға асықпын. Бельгия делегациясымен бірге Абай шығармаларында айрықша суреттелген, қазақтың ұлттық ерекшеліктерін паш ететін табиғи және мәдени қазынамен танысуға құштармыз. Қазақ елі қонақжайлылығымен мәшһүр. Елдеріңіз қоғамның ынтымақ-бірлігін өз ішінде ғана емес, аймақтық және халықаралық деңгейде нығайтуға белсенді түрде үлес қосып келеді. Осы бағытта Қазақстан әрдайым маңызды рөл атқарады, — деді ол.

Бельгиялықтар Королі сөз соңында көрсетілген сый-құрмет үшін Қасым-Жомарт Тоқаевқа тағы да алғыс айтты.

— «Шаньырағыңыз биік болсын!» Мен бұл сөзді дұрыс айттым деп ойлаймын. Қазақстанға мемлекеттік сапарымыздың мәнін аталған тілек толығымен ашадy. Отбасы бірлігі мен ұрпақтар сабақтастығын, ырыс пен несібені, бейбіт өмір мен жылы ұяны осы бірауыз сөзге сыйдыруға болады, — деді Король Филипп.

Жиын соңында Президент Қасым-Жомарт Тоқаев пен Аса мәртебелі Бельгиялықтар Королі Филипп бірлескен мәлімдеме жасады.

Бұдан бөлек, Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Король Филипп және Патшайым Матильдамен бірге Астанадағы Ұлттық балаларды оңалту орталығын аралап көрді. Мәртебелі меймандар дамуында ауытқуы бар балаларға кешенді көмек көрсету тәртібімен танысты.

Бельгиялықтар Королі мен Патшайымына ерекше қажеттіліктері бар балалардың коммуникативтік дағдыларын, таным-түйсігін және өз бетінше әрекет ету қабілетін шыңдауға бағытталған медициналық, психологиялық-педагогикалық оңалтудың және әлеуметтік бейімдеудің заманауи әдістері туралы баяндалды. Жеке қалпына келтіру бағдарламаларында роботтандырылған реабилитация технологиясы да қолданылады. Орталық жұмысында әлеуметтік интеграцияға және балалардың қоғам тіршілігінен тыс қалмай, толыққанды өмір сүруіне жағдай жасауға айрықша мән беріледі.

Король Филипп пен Патшайым Матильда балалармен, олардың ата-аналарымен және медицина қызметкерлерімен әңгімелесіп, интерактивті бағдарламаға қатысты. Бұдан кейін меймандар Құрметті қонақтар кітабына естелік жазба қалдырды.

Ұлттық балаларды оңалту орталығы психоневрологиялық дертке шалдыққан, сөйлеуінде, когнитивті дамуында және мінез-құлқында бұзылыстары бар, соның ішінде церебралды сал ауруына душар болған және аутистік спектрді бұзылған балаларға кешенді көмек ұсынады. Жыл сайын Қазақстанның барлық аймағынан 5 мыңнан астам пациентке оңалту қызметтері көрсетіледі.

М.ЖАЛҒАСҰЛЫ

БАЛА ҚҰҚЫҒЫН ҚОРҒАУ – НЕГІЗГІ БАҒЫТ

Вице-Президент Ерлан Қарин балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау саласындағы Президент бастамаларын іске асыру жөнінде кеңес өткізді.

Жиында Бала құқықтары жөніндегі уәкіл — Құрылтай Төрағасының орынбасары Динара Зәкиеваның, Бас Прокурордың бірінші орынбасары Жан-дос Өмірәлиевтің, Оқу-ағарту министрі Жұлдыз Сүлейменованың, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі Асқарбек Ертаевтың, Денсаулық сақтау министрі Ақмарал Әлнәзарованың баяндамалары тыңдалды.

Кеңесте ең алдымен Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың тапсырмасымен қабылданған 2026-2030 жылдарға арналған «Қазақстан балалары» біртұтас тұжырымдамасын тиімді іске асыру мәселелері талқыланды.

Вице-Президент балалардың толыққанды дамуына жан-жақты жағдай жасау Мемлекет басшысы ұстанып отырған бағдардың негізгі бағытының бірі екенін атап өтті.

— Президент бастамасымен балалардың құқықтарын қорғау, қауіпсіздігін қамтамасыз ету, білім беру сапасын арттыру, денсаулығын сақтау, әлеуметтік қолдау көрсету, өскелең ұрпақты конституциялық құндылықтар рухында тәрбиелеу бағытында тұтас шаралар кешені жүзеге асырылуда, — деді Ерлан Қарин.

Вице-Президент «Ұлттық қор — балаларға» президенттік бағдарламасы аясында үш жыл ішінде

7 миллионнан астам балаға 2,5 миллиард доллардан астам қаражат аударылғанын еске салды. Сондай-ақ Президент бастамаларын іске асыру нәтижесінде соңғы 7 жылда елімізде 1 миллионнан астам оқушыға арналған 1 342 мектеп салынды.

Соңғы үш жылда Мемлекет басшысының бастамасымен балалардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз етуге бағытталған 11 заң қабылданды. Оның негізгілерінің бірі — 2024 жылы қабылданған әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету туралы заң. Осы заңға сәйкес, алдын алу шаралары енгізіліп, зорлық-зомбылықтың барлық түріне жаза қарастырылды, сондай-ақ буллингке қатысты жауапкершілік белгіленді.

Қабылданған заңнамалық шаралар нәтижесінде кәмелетке толмағандарға қатысты қылмыстық құқық бұзушылықтар саны азайды. Атап айтқанда, 2024 жылмен салыстырғанда аса ауыр қылмыстар саны 45 пайызға, ал жасөспірімдерді жыныстық қатынасқа түсуге мәжбүрлеу қылмыстарының саны 10 пайызға төмендеді. Сонымен қатар кәмелетке толмағандар тарапынан жасалатын қылмыстардың да 10 пайызға азайғаны байқалып отыр.

Өңірлерде Бала құқықтары жөніндегі уәкілдің өкілдіктері жұмыс істейді, бала құқықтары жөніндегі басқармалар құрылды, қорғаншылық органдарының

штат саны ұлғайып келеді. Қалалар мен аудандарда 160 Отбасын қолдау орталығы ашылды.

Мектептерге мемлекеттік «111» байланыс орталығының QR-кодтары орнатыла бастаған 2024 жылдан бері балалар психологтары 186 мыңнан астам хабарлама мен 6 700 қоңырау қабылдаған. 9 мың жағдай бойынша өмірлік қиын жағдайға тап болған балаларға көмек көрсетілді, ал 73 жағдайда суицидтің алдын алуға мүмкіндік туды.

Мәселелердің тағы бір бөлігі инклюзивті саясат мәселелеріне арналды. Қазіргі уақытта Президент тапсырмасы бойынша Құрылтай депутаттары мүмкіндігі шектеулі балаларды кешенді қолдауды реттейтін заң жобасын әзірлеуде.

— Заңнамалық нормалардың декларативтік сипатта болмағаны, балаларды қолдау жүйесін жақсартуды, олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін нақты тетіктерді көздеуі, сондай-ақ

уәкілетті мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимылды дәл айқындауы аса маңызды, — деді Ерлан Қарин.

Бұған қоса, Вице-Президент мүмкіндігі шектеулі жандарды кемсітудің алдын алуға және оған жол бермеуге бағытталған заңнамалық нормаларды әзірлеу қажет екеніне назар аударды.

Жиын соңында Ерлан Қарин балалардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ету ішкі саяси жұмыстардың басым бағыты ретінде ерекше бақылауда болатынын атап өтті. Осыған байланысты Президент бастамаларының іске асырылу барысы республикалық кеңесте кемінде екі айда бір рет жүйелі әрі тұрақты түрде қаралатын болады. Сондай-ақ Вице-Президент балалардың құқығын қорғау саласында Мемлекет басшысы жүктеген тапсырмалардың орындалуына өңірлік деңгейде ай сайын мониторинг жүргізуді тапсырды.

ЖЕМІСТІ ЖЕТІ ЖЫЛ

ТУРИЗМНІҢ ЖАҢА ТЫНЫСЫ

2019-2026 жылдары Қазақстан шекарасын 56,8 миллион шетел азаматы кесіп өтіпті. Ұлттық статистика бюросы, Туризм және спорт министрлігі, Шекара қызметінің миграциялық бақылау мәліметтері негізінде есептелген бұл цифрдың артында маңызды макроэкономикалық көрсеткіштер жатыр.

Жылдарға жіліктеп карасак, 2019 жылға дейін келіп-кету ырғағы бірқалыпты болған. Алайда 2020-2021 жылдарда коронавирус пандемиясы саяхатшылар санын күрт түсіріп жіберді. Тек 2022 жылдан бері шектеулер жойылып, жаңадан әуе бағыттары ашылып, визасыз режим кеңейген соң барып қозғалыс қайта жанданды.

Жалпы, 2019-2025 жылдары еліміздің кіріс туризмі біршама құбылды. Ұлттық банктің төлем балансына үнісек, 2019 жылы «Саяхаттар» бабы бойынша туристік қызметтер экспорты шамамен 2,5 миллиард долларды құрапты. Пандемияда құлдыраған бұл сома 2022 жылдан бастап қайта көтеріліп, былтыр шетелдік саяхатшылардың ел ішінде қалдырған тікелей шығыны 2,9 миллиард доллардан асты.

Қонақүй, мотель, демалыс базаларының қызмет көрсету көлемі де өсті. 2019 жылы олардың табысы 120,5 миллиард тенге болса, 2025 жылы рекордтық 350 миллиард тенгеге дейін шарықтады.

Туризмнің экономикаға қосқан үлесі ұлғайды. 2019 жылы саяхат саласының ЖІӨ-дегі салмағы 1,6-1,8 пайызды манайласа, 2025 жылға қарай 3,1 пайызға мықтап орнықты. Инфрақұрылымды дамытуға жұмсалған инвестиция мөлшері де едәуір артты.

Былай карасак, табыс 2-3 еседей көбейген сияқты. Бірақ мұны талдағанда инфляцияны да ұмытпау керек. Өйткені

2019 жылы доллар орта есеппен 382 тенгеге бағаланса, 2025-2026 жылдары 500-540 тенге төңірегіне бір-ақ тоқтады. Сонымен қатар соңғы жеті жылда жиынтық инфляция 70 пайызға жетті. Сондықтан теңгемен есептелген 2,5 еселік өсімнің долларға шаққандағы баламасы 15-20 пайызға тең десек, шындықтың ауылынан алыс қонбаймыз.

Қазынаға қомақты қаржыны Азия, Парсы шығанағы, Еуропа елдерінен арнайы келетін туристер әкеледі екен. Осы орайда Қазақстан бұл бағытта бірқатар реформаны жүзеге асырған. Қазір 80-нен астам мемлекеттің азаматтары үшін визасыз режим жұмыс істейді. Қытаймен өзара 30 күндік визасыз

Еліміздің туристік әлеуеті халықаралық деңгейде жоғары бағаланып отыр. Lonely Planet басылымы Қазақстанды әлемдік Best in Travel рейтингіне енгізсе, The New York Times газеті Алматыны саяхаттау ұсынылатын ең үздік қалалар тізіміне кіргізді.

қатынайтын келісім жасалып, Үндістан, Иран, Таяу Шығыс, ЕО-мен де шарттар жеңілдеген. «Ашық аспан» режимінің ұзартылуы да оң әсер етті. Осы ашықтықтың арқасында шығыстан

жана халықаралық терминалдар іске қосылып, Инчхон, Милан, Франкфурт, Дубай, Доха, Бейжін, Дели сынды ірі мегаполистерге тікелей рейстер ашылды. Алматы, Маңғыстау, Бұрабай, Түркістан өңірлерінде экотуризм мен тау-шанғы инфрақұрылымы жаңғыртылды. Мысалы, Алматыдағы «Шымбұлақ», Түркістандағы «Керуен-сарай» кешені, Маңғыстаудағы заманауи ризорттар ең талғампаз деген саяхатшылардың да көзі тоятын, көңілі толатын қызмет түрлерін ұсына алады.

Еліміздің туристік әлеуеті халықаралық деңгейде жоғары бағаланып отыр. Lonely Planet басылымы Қазақстанды әлемдік Best in Travel рейтингіне енгізсе,

The New York Times газеті Алматыны саяхаттау ұсынылатын ең үздік қалалар тізіміне кіргізді. Condé Nast Italia рейтингінде «Шымбұлақ» кешені бесінші орында тұрса, Wanderlust журналы Катонқарағайды жаһандық жасыл туризм тізімінің көш басына шығарды.

Дүниежүзілік экономикалық форумның Туризм мен саяхатты дамыту индекcінде Қазақстан 119 елдің ішінде 52-орынға жайғасқан. Бұл көрсеткіштер бағанын бәсекеге қабілеттілігін, табиғи ресурстардың байлығын, «Қонақ жүйесі» тәрізді цифрлық шешімдердің тиімділігін айқын аңғартса керек.

Айдар ДӘУІТТҰЛЫ

ЕЛ АУМАҒЫН ҚАМТЫҒАН АКЦИЯ

«Әділет» партиясы Халықаралық ерекше қажеттілігі бар адамдар күніне орай бірқатар әлеуметтік акция өткізді. Астанада, Жамбыл және Батыс Қазақстан облыстарында ұйымдастырылған түрлі форматтағы шараның барлығы ортақ мақсатты – әр адамның еш кедергісіз, өзгелермен тең жағдайда толыққанды өмір сүруіне жағдай жасауды көздейді.

Ербол ТҰРЫМБЕТ

Мәселен, елордада партияның бастауыш ұйымы жұмыс істейтін «Айгүл Ана» сұлулық салоны тұрғындарға қызмет көрсетті. «Әділет» партиясы Есіл аудандық филиалындағы Әйелдер қанатының қолдауымен мұнда Ашық есік күні ұйымдастырылды. Меймандардың тегін шашын қиып, шеберлік сағаты және психологпен кездесу ұсынылды. Ұйымдастырушылардың мақсаты – адамдарға пайдалы қызмет көрсетумен қатар оларға көңіл бөліп, жылы қарым-қатынас орнатып, қолдау білдіру.

Айта кетейік, бұл салонда мұндай көмек тұрақты ұйымдастырылып отырады. Мұнда апта сайын ерекше қажеттілігі бар адамдардың тегін шашын қиып береді. Ал бұл игі іс бір адамның жеке бастамасымен қолға алынды.

— «Әділет» партиясымен бірге осы іс-шараны ұйымдастырып, меймандарға арналған сертификаттар дайындалық. Сонымен қатар әр бейсенбі сайын ерекше қонақтарымыздың шашын

тегін қиямыз. Бұл жұмысты алғаш қолға алған кезде жалғыз өзім жұмыс істейтін едім, сондықтан онай болған жоқ. Ал қазір өзге де шаштараздар келіп, осы бастамаға атсалысқысы келетінін айтып жатыр, — деді кәсіпкер Гүлмира Тәжібаева.

Тегін қызмет көрсетумен қатар қала ішінде жүріп-тұруға қолайлы жағдай жасау мәселесіне де назар аударылды. Салон орналасқан ауданда мүгедектігі бар адамдарға арналған арбаны пайдаланатын азаматтар тұрады. Осыған байланысты аудан әкімдігімен және Көлік басқармасымен бірлесіп, қосымша автобус бағыты іске қосылды. Сондай-ақ аялдамалар мен жаяу жүргіншілер өткелдеріне пандустар орнатылды.

Ал Жамбыл облысында «Жүректен жүрекке» акциясы бірнеше ауданды қамтыды. Байзақ ауданында ерекше қажеттілігі бар адамдарға шаштараз, стоматологиялық клиника және фитнес-орталық қызметтері тегін көрсетілді. Мәселен, партия өкілдері Ақылбек Берікбаевтың тісін емдетуге көмектесті.

— Бейжай қалмай, қолдау көрсеткені үшін «Әділет» партиясының өкілдеріне алғыс айтамын. Осындай көмек арқылы қоғам назарынан тыс қалмағанды сезінесің, — деді Ақылбек Берікбаев.

Жамбыл ауданында партияның Әйелдер қанатының өкілдері қолдауға мұқтаж отбасылардың шаңырағына барып, азық-түлік себеттерін табыстады. Өмірдің қиын жағдайына тап болған адамдарға қамқорлық көрсету — Президент Қасым-Жомарт Тоқаев үнемі айтып келе жатқан әлеуметтік саясаттың негізгі міндеттерінің бірі. Мұндай отбасыларға қолдау көрсету партия қызметінің де басым бағыты саналады.

Сонымен қатар Талас ауданында ерекше қажеттілігі бар балаларды ойын-сауық орталығына алып бару жұмысы ұйымдастырылды. Қордай ауданында тұрғындармен кездесу өткізіліп, олардың өтініштері мен ұсыныстары тыңдалды. Ал Меркі ауданындағы оңалту орталығы мен JSM DEMEU орталығында өткен кездесулерде мүгедектігі бар адамдардың құқығы, әлеуметтік қолдау және қолжетімді орта қалыптастыру мәселелері талқыланды.

Батыс Қазақстан облысының тұрғындары да өз мәселесін тікелей жеткізу мүмкіндігіне ие болды. Мұнда «Әділет» партиясының Әйелдер қанаты түрлі сала мамандарының қатысуымен қоғамдық қабылдау ұйымдастырып, мамандар кеңесіне 50-ден астам адам жүгінді. Олардың сұрақтарына әлеуметтік қорғау, Білім беру және Денсаулық сақтау басқармаларының өкілдері, медициналық-әлеуметтік сараптама мамандары, Отбасы банкінің қызметкерлері, заңгерлер мен сот орындаушылары жауап берді.

Тұрғындар ерекше қажеттілігі бар ата-аналардың балаларына арналған білім беру гранттары мен ҰБТ квоталары, жұмысқа орналасу квоталарын арттыру, күтім көрсететін адамдарға берілетін жәрдемақыларды көбейту, тұрғын үймен қамтамасыз ету және медициналық көмек алу мәселелері бойынша сұрақтарын қойды.

— Әрбір өтініш тіркеліп, тиісті ұйымдарға жолданады. Біздің міндетіміз — мәселені жай ғана тыңдау емес, оның шешілуіне ықпал ету, — деді «Әділет» партиясы Батыс Қазақстан облыстық филиалының төрағасы Бауыржан Бектұрған.

Инклюзивті қоғам қалыптастыру — «Әділет» партиясының сайлауалды бағдарламасындағы маңызды бағыттардың бірі. Бұл бағыт ерекше қажеттілігі бар азаматтарға көмек көрсетумен ғана шектелмейді. Басты мақсат — олардың өз бетінше өмір сүруіне, білім алып, еңбек етуіне және қабілетін толық іске асыруына қолайлы жағдай жасау.

АШЫҚ ЕСІК КҮНІ ӨТТІ

«Әділет» партиясы әйелдер қанатының ұйымдастыруымен Ақтөбе облысының барлық аумағында әйелдер сүт безі обырының алдын алу бойынша тексерілуден өтіп, бейінді дәрігерлерден кеңес алу мүмкіндігіне ие болып жатыр. Емханаларда ашық есік күндері, диагностикалық тексерулер мен кездесулер ұйымдастырылып, мамандар сүт безі обырының алдын алу және ауруды ерте анықтаудың маңыздылығы туралы ақпарат беріп келеді.

Мәселен, Қарғалы аудандық емханасындағы ашық есік күнінде әйелдер онколог-маммолог және акушер-гинеколог мамандардан кеңес алып, тексерілді. Емхана дәрігері, хирург-онколог Әйгерім Ғабитованың айтуынша, әйелдердің денсаулығына жауапкершілікпен қарап, профилактикалық тексерулерден уақытылы өтуі аса маңызды.

— Кейбір әйелдер отбасы мен күнделікті тірлікті бірінші орынға қойып, өз денсаулығын кейінге қалдырады. Уақытылы скринингтен өту ауруды ерте кезеңде анықтап, емдеу шараларын ертерек бастауға мүмкіндік береді, — деді маман.

Айта кетейік, қазақстандықтардың денсаулығы мен медициналық көмектің қолжетімділігі — «Әділет» партиясының сайлауалды бағдарламасындағы басым бағыттардың бірі. Осыған ұқсас шара Қобда ауданында да көрініс тапты. Партияның аудандық филиалының қызметкерлері аудандық ауруханадағы

бастауыш партия ұйымымен бірлесіп, мүгедектігі бар азаматтарға үй жағдайында медициналық көмек көрсетті. Іс-шара аясында 40-тан астам адам дәрігерлер көмегіне жүгінді.

Ауданда бүгінде 442 мүгедектігі бар азамат тұрады. Олардың 44-іне үй жағдайында медициналық көмек көрсетіледі. Бұл жолы да дәрігерлер тұрғындардың қан қысымын өлшеп, жүрек соғысын тексерді. Сондай-ақ олардың денсаулық жағдайын бақылап, қажетті дәрі-дәрмектермен қамтамасыз етті.

— «Әділет» партиясының аудандық филиалы осындай қолдау шараларын жалғызбасты қарияларға да тұрақты түрде ұйымдастырып келеді. Ауданда 2 200-ге жуық қария бар, олардың 58-і жалғызбасты. Оларға үйден медициналық көмек көрсетіліп, күнделікті тұрмыста кездесетін мәселелерін шешуге қолдау білдіріп келеміз, — деді партияның Қобда аудандық филиалының басшысы Нұргүл Ибраева.

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

ҚҰС ШАРУАШЫЛЫҒЫН ЖАҢА ДЕҢГЕЙГЕ КӨТЕРМЕК

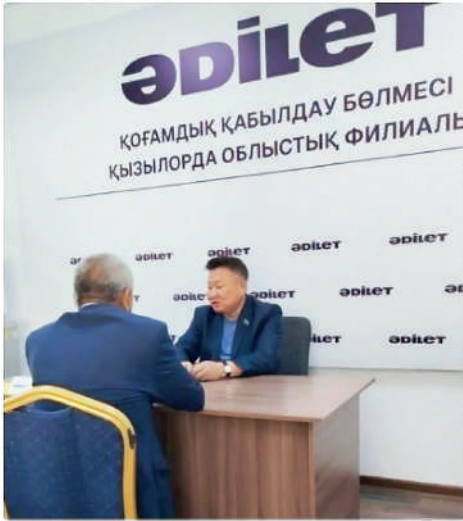
Кооператив төрағасы Айнагүл Ахмедбекова мемлекет қолдауы, жұмыс барысы туралы ой бөлісті. Айтуынша, 2017 жылы басталған кәсіпті тынымсыз еңбек арқылы дамытып келеді. Инкубатордың көмегімен құс өсіру, оның етін өндіру бағыты бойынша ізденіп, білім жинаған. Қазір ауыл азаматтарына тәжірибе бөлісіп, оқыту жүргізеді. Сондай-ақ кәсіпкер аудан

Жамбыл облысы Бауыржан Момышұлы ауылында орналасқан «Жуалы құс» кооперативі – биыл «Ауыл аманаты» бағдарламасына қатысып, несиеге қол жеткізген кәсіпорынның бірі. Бағдарлама арқылы алынған 17 млн теңге қаражатқа күркетауық балапандары мен кәсіпке қажет жабдықтар сатып алынды. Қазір шаруашылық құс етін өндіріп, ауыл тұрғындарын жұмыспен қамтып отыр.

тұрғындарына балапандарды дайын құрамажеммен бірге сатумен де айналысады.

Болашақта қаз, үйрек және тауық қауырсындарын өңдеп, жастық өндіретін цех салу жоспарланып отыр. Бұл жоба құс шаруашылығы қалдықтарын тиімді пайдалануға және қосымша өнім өндіруге мүмкіндік береді.

ҚЫЗЫЛОРДАДА ЖОЛ МӘСЕЛЕСІ ШЕШІЛДІ

Партияның облыстық филиалының қоғамдық қабылдауына Қызылорда қаласы Әуелбек Қоңыратбаев көшесінің тұрғындары атынан келген Сағатбек ТөлепбергенOV азаматтардың өтінішін жеткізді.

Өтініште көшеде су жүйесін жаңарту жұмыстары жүргізілгеннен кейін жолды қалпына келтіру қажеттігі, сондай-ақ көшенің тар болуына байланысты автокөліктердің қозғалысы жаяу жүргіншілер мен мектеп оқушыларының қауіпсіздігіне кері әсер ететіні айтылды. Сол себепті көлік қозғалысын біржақты ұйымдастыру үшін тиісті жол белгілерін орнатуға ықпал ету сұралды.

Тұрғындардың аталған өтініші бойынша облыстық мәслихат депутаты Максұт Нәлібаевтың жетекшілігімен

жолды жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарына жауапты мердігер мекеме басшылығымен, сондай-ақ жол қозғалысын реттейтін белгілерді орнатуға жауапты органдардың өкілдерімен байланыс орнатылып, сурақ партиялық бақылауға алынды.

Нәтижесінде, тұрғындардың көтерген мәселелері толық шешімін тауып, жолды қалпына келтіру жұмыстары жүргізіліп, тұрғындарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында көлік қозғалысын реттеуге қажетті жол белгілері орнатылды.

ТАРИХИ ЕСКЕРТКІШТЕР ТАЗАРТЫЛДЫ

«Вандализмге жол жоқ!» акциясы аясында «Әділет» партиясы Қызылорда облысы Арал аудандық филиалының «Жастар Рухы» жастар қанатының белсенділері қала аумағындағы ескерткіштерге тазалық жұмыстарын жүргізді.

Вандализм — қоғамдық мүлікке зиян келтіріп қана қоймай, елдің тарихи мұрасына деген құрметсіздік көрсетуді білдіреді. Сондықтан әрбір азамат туған жердің көркін сақтауға және ортақ құндылықтарға жанашырлықпен қарауға атсалысуы қажет.

Акцияның негізгі мақсаты — тарихи ескерткіштерді сақтау, қоршаған ортаға ұқыпты қарау мәдениетін қалыптастыру және қоғам назарын вандализм мәселесіне аудару. Белсенді жастар осындай игі істер арқылы туған жерге деген құрметтің нақты іс-әрекеттен басталатынын көрсетті.

ӘДІЛЕТ

ӘР БАЛАҒА МҮМКІНДІК СЫЙЛАЙТЫН ЖОБА

«Әділет» партиясы Маңғыстау облыстық филиалының ұйымдастыруымен «Тең мүмкіндіктер» республикалық инклюзиялық жобасы аясында ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың қабілеттерін дамытуға, олардың шығармашылық әлеуетін арттыруға және қоғамдағы белсенділігін қолдауға бағытталған жұмыстар жүргізіліп жатыр.

Жобаның басты мақсаты — әр баланың бойындағы ерекше қабілетті танып, оны дамытуға жол ашу, балаларға өз мүмкіндіктерін көрсетуге жағдай жасау және қоғамда тең мүмкіндік қағидатын нығайту. Әр баланың бойында ашылмаған талант, өзіндік ерекшелік пен үлкен әлеует бар. Ең бастысы — сол қабілетті байқап, қолдау көрсету. Осы тұрғыдан алғанда, «Тең мүмкіндіктер» жобасы балалардың өзіне деген сенімін арттыруға, жаңа белестерге ұмтылуына және қоғамдық ортаға белсенді араласуына ықпал ететін маңызды бастама.

«Әділет» партиясы үшін инклюзия — жай ғана ұғым емес, қоғамның әрбір мүшесіне құрметпен қарап, ешбір баланы назардан тыс қалдырмауға бағытталған маңызды ұстаным. Балалардың қабілетін шыңдау, олардың шығармашылық және зияткерлік мүмкіндіктерін дамыту, ата-аналарға қолдау көрсету — әлеуметтік жауапкершіліктің нақты көрінісі. «Тең мүмкіндіктер» — тең көзқарас, шынайы

қолдау және жарқын болашаққа бастайтын жол.

Партияның облыстық филиалы осындай әлеуметтік маңызы бар бастамаларды қолдау арқылы балалардың әлеуетін ашуға, олардың қоғамдағы орнын нығайтуға және әрбір отбасы үшін қолайлы орта қалыптастыруға бағытталған жұмыстарды жалғастыруға мүдделі.

БҮЛДІРШІННІҢ БӘРІ – ЖЕҢІМПАЗ

Петропавлда мүгедектігі бар балалар арасында ARM-BACK спорт түрінен ашық қалалық турнир өтті. Мүгедектігі бар адамдар күні қарсаңында ұйымдастырылған жарысты «Жас жауынгер» денешынықтыру-сауықтыру клубы мен «Әділет» партиясының Петропавл қалалық филиалы бірлесіп өткізді.

ARM-BACK — қатысушылар арнайы жабдықта күш сынасатын бейімделген спорт түрі. Спортшылардың міндеті — қол күшінің көмегімен қарсыласын өз жағына тартып алу. Мұндай формат физикалық мүмкіндігі әртүрлі адамдарға күш сынасу жарыстарына қатысуға мүмкіндік береді.

Ұйымдастырушылар жұлделі орындарды бөлудің дәстүрлі қағидатынан бас тартуды ұйғарды. Бұл күні жеңілгендер болған жоқ, әр қатысушы бірінші дәрежелі диплом мен медаль алды. Дегенмен жарыстың өзі спорттық қағидатқа сай өтті. Балалар өздерінің

күш-жігерін, табандылығын және алға қойған мақсатқа жетуге деген ұмтылысын көрсетті.

— Біз әуел бастан барлық қатысушы жеңімпаз болады деп шештік. Біз үшін балалардың физикалық мүмкіндіктеріне қарамастан, спортпен шұғылданып, жарыстарға қатысып, өздерін команданың бір мүшесі ретінде сезінгені маңызды. Әр баланың мінезі де, мүмкіндігі де әртүрлі. Бірақ жеңіске жетуге, қиындықтарды еңсеруге және нәтижеге қол жеткізуге деген ұмтылыс бәрінде бар. Сондықтан біз бұл турнирді жай ғана спорттық жарыс емес, балалардың есінде қалатын ерекше шараға айналдыруға тырыстық, — деді «Жас жауынгер» денешынықтыру-сауықтыру клубының аға жаттықтырушысы Ақжан НәкенOV.

Балаларын жарысқа ертіп келіп, өнер көрсету барысында қолдау білдірген ата-аналарға да ерекше көңіл бөлінді. Ұйымдастырушылардың айтуынша, мұндай іс-шаралар көптеген отбасы үшін күнделікті үйреншікті тіршіліктен шығып, өзге қатысушылармен араласуға және баласының жаңа ортада өзін қалай көрсететінін байқауға мүмкіндік береді.

Турнир бағдарламасы тек спорттық жарыстармен шектелген жоқ. Іс-шара барысында қатысушылар шығармашылық нөмірлерді және «Жас жауынгер» клубы тәрбиеленушілерінің көрсетілімдік өнерлерін тамашалады.

«ТӘУЕЛСІЗДІК» ШЫҢЫНА ШЫҚТЫ

Түркістан облысындағы «Сайрам-Өгем» мемлекеттік ұлттық табиғи паркінде SAIRAM-SU TRAIL 2026 тау жарысының салтанатты ашылу рәсімі өтті. Іс-шараға «Әділет» партиясы Түркістан облыстық филиалының төрағасы Алмас Сәлімов, партия жанындағы әйелдер қанаты облыстық филиалының жетекшісі Халима Жантөреева, Open Turkistan туристік ақпараттық орталығының басшысы Асқар Әбубәкіров, аудандық мәслихат депутаттары, спортшылар, Shymkent Run Club командасы және қоғам белсенділері қатысты.

Салтанатты ашылу рәсімінде Алмас Сәлімов қатысушыларды құттықтап, мұндай бастамалардың бұқаралық спортты дамытудағы, жастардың белсенділігін арттырудағы және Түркістан облысының туристік әлеуетін кенінен танытудағы маңызын атап өтті.

Марафон аясында партияның қолдауымен теңіз деңгейінен шамамен 4 100 метр биіктікте орналасқан «Тәуелсіздік» шыңын бағындырған альпинистер мен партияның белсенді жастарының жетістігі де атап өтілді. Сапардан аман-есен оралған қатысушылар партия басшылығына көрсетілген қолдау үшін алғыстарын білдірді. Өз кезегінде Алмас Сәлімов альпинистер мен белсенді жастарға ризашылығын айтып, оларды марапаттады.

Жарысқа Түркістан облысынан, Шымкент қаласынан және еліміздің өзге өңірлерінен келген 200-ге жуық адам қатысып, 5 және 8 шақырымдық қашықтықтарда бақ сынады. Сонымен қатар іс-шара барысында ұлттық парктің табиғи байлығын сақтау мен қоршаған ортаға жауапкершілікпен қараудың маңыздылығы атап өтілді. Табиғи аумақтарды туристік тұрғыда таныту

олардың экологиялық тұтастығын қорғаумен қатар жүруге тиіс.

SAIRAM-SU TRAIL 2026 тау жарысы спортты насихаттауға, жастарды белсенді

өмір салтына ынталандыруға және Түркістан облысының туристік мүмкіндіктерін кенінен танытуға бағытталған маңызды бастама болды.

Бетті дайындаған Бекбол АМАНГЕЛДІ

РЕФОРМА

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

ҚҰҚЫҚТЫҚ САЯСАТТЫ ДАМУЫТы ДАМУЫТы – Ортақ мүдде

2026 жылғы 26 қыркүйек пен 1 қазан аралығында Біріккен Араб Әмірліктерінің астанасы Әбу-Дабиде қылмыстық құқық және криминология саласындағы мамандардың ғана емес, қазіргі заманғы құқықтық саясатты дамыту мәселелерімен айналасатын барша қауымның ерекше назар аударуына тұрарлық маңызды оқиға – БҰҰ-ның Қылмыстылықтың алдын алу және қылмыстық сот төрелігі жөніндегі 15-ші конгресі өтті.

Асхат ЖҰМАҒАЛИ,
Қазақстан Республикасы Бас
Прокурорының орынбасары,

Игорь РОГОВ,
Қазақстан криминологиялық
қауымдастығының құрметті президенті,
заң ғылымдарының докторы, профессор

КАУІПСІЗДІК ТУРАЛЫ
ЖАҒАНДЫҚ ДИАЛОГ

Ауқымды форумға 120-ға жуық мемлекеттің делегациялары қатысты. Олардың қатарында құқық қорғау ведомстволары мен әділет министрліктерінің 40-қа жуық басшысы, халықаралық ұйымдардың, азаматтық сектордың және жетекші технологиялық алпауыт компаниялардың өкілдері болды. Қатысушылардың жалпы саны 9 мың адамға жетіп, Конгресс аясында 200-ден астам қатар өткізілген іс-шара мен жана цифрлық шешімдердің таныстырылымдары ұйымдастырылды. Бұл оқиғаның маңызын асыра бағалау мүмкін емес. БҰҰ конгрестері бес жылда бір рет өткізіледі және 1955 жылдан бері қылмыстылықтың алдын алу саясатын талқылауға, қылмыстық сот төрелігі саласында ортақ келісім қалыптастыруға және құқық үстемдігін нығайтуға арналған басты жаһандық алаң қызметін атқарып келеді. Бұлғы іс-шараның ашылуында атап өтілгендей, бұл — мемлекеттерді, халықаралық және үкіметтік емес ұйымдарды, сондай-ақ сарапшыларды біріктіретін алаң. 15-ші конгресс «Қылмыстың алдын алуды, қылмыстық сот төрелігін және құқық үстемдігін жеделдету: адамдар мен планетаны қорғау және цифрлық дәуірде Тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу» атты жаһандық міндет аясында өтті. Тақырыптың тұжырымдалуының өзі көп нәрсені аңғартады. Мұнда цифрлық дәуір қылмыстылыққа қарсы іс-қимыл тәсілдерін түбегейлі өзгертуді талап ететін, қылмыстық қатерлердің барлық саласын қамтитын дербес фактор ретінде қарастырылған. Тарихи тұрғыдан алғанда, сот төрелігінің дәстүрлі моделі қылмыс жасалғаннан кейін әрекет етуге, яғни оны анықтауға, тергеп-тексеруге және кінәлі адамды жазалауға бағдарланған болатын. Ал қазіргі жағдай мүлдем басқа — превентивтік тәсілді талап етеді. Құқықбұзушылық жасалғанға дейін криминогендік факторлар мен тәуекелдерді анықтау, профилактиканың әлеуметтік және құқықтық институттарын жетілдіру, сондай-ақ болжамды технологияларды пайдалану қажет. Осылайша, бүгінде мемлекеттің қылмыстық-құқықтық саясаты туралы ғана емес, қылмыстылықтың себептерін, жағдайлары мен факторларын зерделеуге негізделген кешенді алдын алу жүйесі — криминологиялық саясат туралы да жиі айтуға тура келеді. Әбу-Дабидегі конгрестің айрықша ерекшеліктерінің бірі қалыптасқан кәсіби қауымдастық шеңберінен шығуға ұмтылыс болды. Негізгі іс-шара қарсаңында әртүрлі елдің жас өкілдері қатысқан Young Voices for Justice жастар форумы өтті. Олардың ұсынымдары қорытынды декларацияны әзірлеу процесіне енгізілді. Мұндай тәжірибе осындай құжаттарды дайындау тарихында алғаш рет қолданылды. Бұл қадам толықтай заңды. Тиімді профилактика қылмыстық-құқықтық қактығыс туындағанға дейін басталады. Ол білім берумен, әлеуметтік ортаның сапасымен, жастардың өзін-өзі дамыту және әлеуетін іске асыру мүмкіндіктерімен, сондай-ақ құқықтық мәдениеттің жаңы деңгейімен тығыз байланысты. Сондықтан қазіргі кезеңде құқықбұзушылықтардың алдын алу тек полицияның, прокуратураның немесе соттың ғана құзырындағы міндет болудан қалып, бүкіл мемлекет пен азаматтық қоғамның ортақ іргелі міндетіне айналуға.

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
КОНГРЕСКЕ ҚАТЫСУЫ

Қазақстан БҰҰ-ның 15-ші конгресінде белсенді ұстаным танытты. Еліміздің бұл іс-шараға қатысуы отандық құқықтық

жүйені жаңғырту тұрғысынан ерекше маңызды. Өйткені бүгінде жаһандық күн тәртібіндегі негізгі бағыттардың барлығы дерлік — трансұлттық қылмысқа, ұйымдасқан қылмыс пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестен бастап, жәбірленушілердің құқықтарын қорғау, қылмыстық процесті цифрландыру және киберқылмыстылыққа қарсы іс-қимылда заманауи технологияларды қолдануға дейінгі мәселелер еліміз үшін өзекті болып отыр. Қазақстандық делегация құрамында Бас прокуратураның, Қаржылық мониторинг агенттігінің және Сыртқы істер министрлігінің өкілдері болды. Жоғары деңгейдегі пленарлық отырыста Бас Прокурор Берік Асыллов бейнеүндеу форматында халықаралық қауымдастыққа «Заң мен Тәртіп» іргелі қағидатына негізделген құқықтық тәртіпті қорғаудың кешенді моделін таныстырды. Қазақстанның негізгі ұстанымы әлемдік үрдіспен үндес болды: қазіргі заманғы қауіпсіздікті тек күш қолдану әдістерімен қамтамасыз ету мүмкін емес. Басты назар жазалаудан жан-жақты профилактикаға ауысуда. Бұл тәсілдің негізінде саламатты әлеуметтік экожүйе құру, қоғамда кез келген құқықбұзушылыққа мүлдем төзбеушілік көзқарасын қалыптастыру, во-лонтерлік қозғалыстарды дамыту және жауапты патриотизмді тәрбиелеу жатыр. Конгрестің бейіндік сессиялары барысында қазақстандық сарапшылар қылмыстылыққа қарсы күрестің дәс-түрлі әдістері біртіндеп болжамды техно-логияларға орын беріп жатқанын нақты көрсетті. Есірткі бизнесі мен интернет-алаяқтыққа қарсы іс-қимылда үлкен деректерді терең талдауға, тәуекелдерді болжауға және жедел цифрлық монито-ринг жүргізуге ерекше назар аударылды. Орталық Азия өңірі үшін Қазақстан, Өзбекстан, БҰҰ-ның Есірткі және қылмыс жөніндегі басқармасы және Орталық Азия өңірлік ақпараттық үйлестіру орталығы бірлесіп ұйымдастырған қосымша іс-шара маңызды оқиға болды. Бұл алаңда серіктестер жасанды интеллект пен есірткі қатерлері туралы ерте хабарлау жүйелерін пайдалана отырып, халықаралық өзара іс-қимылға арналған озық ІТ-ше-шімдерді таныстырды. Қатысушылар өңірлік ынтымақтастықты нығайтуға, тәжірибемен жедел алмасуға және өз-ара құқықтық көмек көрсетуге дайын екендерін білдірді.

ӘБУ-ДАБИ
ДЕКЛАРАЦИЯСЫ

БҰҰ-ның Қылмыстылықтың алдын алу және қылмыстық сот төрелігі жөніндегі 15-ші конгресінің басты нәтижесі Әбу-Даби декларациясының бірауыздан қабылдануы болды. Бұл стратегиялық құжат 2031 жылға дейінгі кезеңге арналған халықаралық ынтымақтастықтың не-гізгі бағдарларын айқындайды және қылмыстық сот төрелігін реформалау, жәбірленушілердің құқықтарын қорғау, сот төрелігіне қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселелерінен бастап сыбайлас жемқорлыққа, терроризмге, адам сау-дасына, заңсыз қаржы ағындарына және трансұлттық ұйымдасқан қылмыстылыққа қарсы ымырасыз күреске дейінгі кен ау-қымды мәселелерді қамтиды. Декларация жауап беруге бағытталған басты сын-қатер — қылмыстық әлемнің бұрын-сонды болмаған деңгейде цифр-лануы. Халықаралық құқық дәстүрлі қатерлерге бейімделіп жатқан кезеңде қылмыстылық шекарадан тыс әре-кет ететін жоғары технологиялық эко-жүйелерге айналды. Қазіргі қылмыстық топтар жасанды интеллекттің, цифрлық платформаларды, криптовалюталарды, заманауи байланыс құралдарын және трансшекаралық электрондық сервистерді белсенді пайдаланады. Цифрландыру ауқымды онлайн-алаяқтық пен кибершабуылдардан бастап адам саудасы мен қылмыстық кірістерді заңдастыру мақсатында жоғары технологияларды қолдануға дейінгі жана қатерлерді туындатып отыр. Форум аясында қылмыстық нарықтың коммерциялануын сипаттайтын crime as a service («қылмыс қызмет ретінде») тұжырымдамасы кеңінен талқыланды. Бұл модельде техникалық тұрғыдан күрделі зиянды құралдар мен заңды ІТ-сервистер

Сонымен қатар құжат адамның құқықтық қорғалуы мен экологиялық қауіпсіздіктің қазіргі кезде технология-лармен тығыз бай-ланысты екенін атап көрсетеді.

құқыққа қайшы әрекеттер жасау үшін жалға беріледі. Сондықтан құжаттың негізгі тақырыбы киберқылмыстылыққа қарсы күрес болды. Халықаралық алаяқтық желілерін жою және бүкіл әлем бойынша заңсыз қол-орталықтардың қызметін үйлестірілген түрде тоқтату басым міндет ретінде жарияланды. Осылайша, декларация БҰҰ-ның Кибер-қылмыстылыққа қарсы жана конвен-циясын іске асырудың практикалық жол картасына айналды. 2021 жылғы Киото декларациясынан айырмашылығы, жана құжат құқықтық жүйелерді цифрландыруға түбегейлі бетбұрыс жасайды. Декларация мемле-кеттік органдардың криминогендік тәуе-келдерді болжау және соттардың жұмысын жеделдету үшін жасанды интеллект пен үлкен деректерді талдау мүмкіндіктерін пайдалануын ынталандыру арқылы маңызды қадам жасады. Сонымен бірге қатан «гуманитарлық сактандыру тетігі» де ескерілген. Дек-ларация мемлекеттерге жасанды интел-лектіні адамның қатан бақылауында ұстауды, алгоритмдердің ашықтығын қамтамасыз етуді, біржақтылыққа жол бермеуді және азаматтардың дербес деректерін толық қорғауды тікелей міндеттейді. Технологиялар адам жүзеге асыратын сот төрелігін алмастыратын құрал емес, тек көмекші құрал ретінде танылды. Сонымен қатар құжат адамның құ-қықтық қорғалуы мен экологиялық қауіпсіздіктің қазіргі кезде технология-лармен тығыз байланысты екенін атап көрсетеді. Декларация осындай жо-ғары деңгейде алғаш рет әйелдер мен балаларды киберқатерлерден қорғауға басымдық бере отырып, осал топтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін реттейді. Бұдан бөлек, қоршаған ортаны қылмыстық-құқықтық қорғауды кү-шейтуді және табиғи ресурстарды заңсыз өндіруге қатан қарсы іс-қимыл жасауды талап ететін экологиялық сот төрелігінің қағидаттарын бекітеді. Құжаттың ең басты ерекшелігі — қауіпсіздікті, сот төрелігін, адам құқық-тарын және орнықты дамуды өзара ұштастыруға ұмтылуы. Конгрестің ашылуында қылмыстылыққа қарсы күрес тек қауіпсіздік мәселесімен шектелмейтіні бірнеше рет атап өтілді. Бұл процесс адам қадір-қасиетін қорғаумен, әлеуметтік интеграциямен, орнықты дамумен және бейбіт, әділ әрі тиімді институттарды қалыптастыруға бағытталған БҰҰ-ның №16 Тұрақты даму мақсатына қол жеткізумен тікелей байланысты. Әбу-Даби декларациясының бұрынғы құжаттардан басты айырмашылығы — оны іске асырудың нақты тетігінің болуы. Конгресте Pledge4Justice («Әділет жолындағы міндеттеме») атты жаһандық бастама іске қосылды. Оның аясында мемлекеттер мен үкіметаралық ұйымдар декларацияны іс жүзінде жүзеге асыру

бойынша өлшенетін нақты міндеттемелер қабылдайды. 60-тан астам ел үш негізгі бағыт бойынша өз жоспарларын бекітті. Олар: технологиялар мен киберқауіпсіздік, халықаралық ынтымақтастық және ұйым-дасқан қылмыстылыққа қарсы күрес, сондай-ақ инклюзивті сот төрелігі. Осы тұрғыда Қазақстан құқық үстемдігі қағидаттарына адалдығын тағы бір мәрте растап, аталған бастамаға рес-ми түрде қосылды. Конгрестің пленар-лық отырысында Бас Прокурордың орынбасары Асхат Жұмағали еліміздің қазіргі заманның аса қауіпті екі қатеріне — киберқылмыстылық пен адам саудасына қарсы іс-қимыл жөніндегі нақты мін-деттемелерін жариялады. Жалпы, Әбу-Даби декларациясы әлемдік қауымдастықтың жаһандық ниеттерді нақты іс-қимылдар мен қаржы-лық міндеттемелерге айналдыра отырып, заман сын-қатерлеріне жедел жауап бере алатынын дәлелдеді.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ ЖАНА
МӘНГЕ ИЕ БОЛУЫ

Конгрестің тағы бір маңызды қоры-тындысы қазіргі қылмыстылыққа тиімді қарсы іс-қимыл жасаудың бір мемлекеттің ұлттық юрисдикциясы шең-берінде мүмкін еместігі. Трансұлттық қылмыстылық, киберқылмыстылық және көленкелі қаржы ағындары мемлекеттік шекараларды трансшекаралық қозғалысты қамтамасыз ету және жауаптылықтан жалтару құралы ретінде пайдаланады. Бұған лайықты жауап тек жан-жақты халықаралық ынтымақтастық бола алады. Атап айтқанда, деректермен жедел алмасу, өзара құқықтық көмек көрсету, қылмыс жасаған адамдарды ұстап беру, бірлескен тергеп-тексерулер жүргізу, қылмыстық активтерді іздестіру және қайтару, құқық қорғау және сот органдарының өзара іс-қимылын қамтамасыз ету қажет. Осы тұрғыда форум аясында казак-стандық делегация өткізген екіжақты кездесулер ерекше практикалық қызы-ғушылық тудырады. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Бас Прокуроры-ның орынбасары Асхат Жұмағали БАӘ Бас прокуроры доктор Хамад Саиф Әл-Шамсимен келіссөздер жүргізді. Тараптар трансшекаралық істер бойынша үйлестіру тетіктерін кеңейту және ведомстваралық байланыстарды нығайту мәселелерін нақты талқылады. БАӘ Әділет министрі Абдулла Сұлтан бин Ауад әл-Нуаймимен екіжақты қылмыстық-құқықтық ынтымақтастықты күшейту перспективалары қаралды. Елдеріміз арасындағы әріптестік экс-традиция, құқықтық көмек көрсету және сотталған адамдарды беру тура-лы келісімдерді қамтитын берік шарт-тық негізге сүйенеді. Кездесу бары-сында тараптар Ұстап беру туралы шартқа қосымша хаттамаға қол қою мүмкіндіктерін талқылады. Араб тарапымен жүргізілген келіс-сөздердің басты практикалық нәтижесі ауыр қылмыстар жасалды деген күдікке ілінген үш азаматты Қазақстанға кідіріссіз экстрадициялау туралы сындарлы уағ-даластыққа қол жеткізу болды. Еліміз үшін мұндай байланыстар жалпы саяси декларациялардан нақты өзара іс-қимыл тетіктеріне көшуді көрсетеді. Жаһандық бастамаларды практикалық іске асыруға бағытталған маңызды қадам-дардың бірі БҰҰ-ның Есірткі және қылмыс жөніндегі басқармасының басшылығымен өткізілген жұмыс кездесулері болды. БҰҰ ЕКБ-ның өңірлік өкілі Оливер Штольпемен келіссөздер барысында делегаттар Қазақ-стан Pledge4Justice платформасы аясында іске асыруды жоспарлап отырған нақты жобаларды талқылады. Тараптар ағымдағы жылдың қара-ша айында Қазақстанда өткізу жоспар-ланған киберқылмыстылыққа қарсы іс-

қимыл жөніндегі ауқымды халықаралық конференцияға дайындық мәселесіне ерекше назар аударды. Кездесу қорытын-дысы бойынша тараптар қазіргі цифрлық қатерлерге жалғыз қарсы тұру мүмкін емес деген ортақ қорытындыға келіп, Орталық Азия өңіріндегі барлық елдің прокуратура органдары мен ішкі істер министрліктері арасындағы іс-қимылды үйлестіру мүмкіндіктерін қарастырды.

ӘБУ-ДАБИ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ
КРИМИНОЛОГИЯЛЫҚ
САЯСАТЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ

Қазақстан үшін 15-ші конгрестің шешімдері халықаралық ұсынымдар ретінде ғана маңызды емес, сонымен қатар қылмыстық қатерлерге қарсы іс-қимылдың ұлттық стратегиясына жаңаша көзқараспен қарауға мүмкіндік береді. Бүгінде тек қылмыстық заңнаманы тұрақты жетілдірудің өзі жеткіліксіз екені айқын. Сонымен қатар құқықбұзушылықтар-дың алдын алу экожүйесін дамыту, олардың түпкі себептерін жан-жақты зерделеу, профилактиканың тиімділігін бағалау, ведомствоаралық өзара іс-қимылды нығайту және озық технологияларды белсенді енгізу қажет. Мәселе мемлекеттің біртұтас крими-нологиялық саясатын жүйелі түрде қалыптастыру туралы болып отыр. Жаһандық үрдіс қылмыстылықты дәстүрлі күш қолдану әдістерімен тежеуден тәуекелдердің алдын алуға бағытталған кешенді тәсілге көшуді айқын көрсетеді. Қазақстан үшін бұл бағыт заң мен тәртіп-тің конституциялық қағидатымен, сон-дай-ақ жеке адамның, қоғамның және мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі негізгі міндетпен толық үндеседі. Бұл тәсіл жана жоғары технологиялық қатерлер дәстүрлі институционалдық тетіктер оларға жауап беріп үлгергеннен жылдамырақ пайда болатын цифрлық дәуірде ерекше маңызды мәнге ие. Сондықтан қазақстандық құқықтық саясатты дамытудың қисынды қадамы тиімділікті бағалауды ескере отырып, криминологиялық болжау мен превен-тивтік профилактиканың біртұтас жүйесін құру болуға тиіс. Әбу-Дабидегі конгресс қылмыстылық жөніндегі халықаралық пікірталастың дәстүрлі қылмыстық құқық шеңберінен біржолата шыққанын айқын көрсетті. Әлемдік қауымдастықтың басты назарында қылмыстылықтың алдын алу, қылмыстық мінез-құлықтың себептері мен факторлары, трансұлттық қатерлер, цифрлық трансформация, жасанды интеллект, адам құқықтарын қорғау және сот төрелігі институттарының са-пасы мәселелері болды. Әбу-Даби дек-ларациясы осы бағдарларды дамудың маңызды бағыттары ретінде бекітті. Осылайша, Әбу-Даби-2026 форумы-ның басты қорытындысы айқын әрі бұлжымас сипатқа ие. Тиімді құқықтық саясат жасалған әрекет үшін жазалаудан емес (дегенмен жазаның бұлтартпасығы өзгермейтін қағидат болып қала береді), сол қылмыстың жасалуына мүмкіндік беретін жағдайларды жоюдан басталуға тиіс. Дәл осы тұрғыдан алғанда, крими-нологиялық саясат мемлекеттің қазіргі заманғы құқықтық саясатының аса маңызды құрамдас бөлігіне айналады. Қабылданған Декларация мұндай түсінікті қалыптастыруға елеулі халықаралық негіз береді және сонымен бірге ұлттық құқықтық жүйелердің алдына негізінен қылмыс жасалғаннан кейін әрекет етуге бағытталған модельден ғылыми негізделген, заманауи әрі қылмыс-тылықтың алдын алуға бағдарланған превентивтік саясатқа көшуге қаншалық-ты дайын екендігі туралы мәселені қояды.

ҚУАТТЫ ӨҢІРЛЕР – ҚУАТТЫ ЕЛ

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

ЖАСЫЛ ЭНЕРГЕТИКА: ЖАҢА КЕЗЕҢНІҢ ЖАРШЫСЫ

Электр энергиясын өндіру Қазақстан үшін қай кезде де маңызды сала саналады. Соның ішінде жаңартылатын энергетика секторын дамыту – өз алды бөлек бағыт. Күн, жел, судан қуат өндіру ісіне мемлекет дұрыстап ден қойғанын аңғару қиын емес. Мәселен, кейінгі 6 жыл аралықта елдің энергия теңгерімінде жаңартылатын энергия көздерінің үлесі 4 есе өсіп, жалпы қуаттың 8 пайызын құрап отыр. Осыны ескеріп, біз саланың көрсеткіштері мен әр өңірдегі даму қарқынына шолу жасап көрдік.

А Мадияр ТӨЛЕУ

Биылғы 22 сәуірде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Тұрақты болашақ – ортақ көзқарас» Өңірлік экологиялық саммитінде бұл тақырыпқа арнайы тоқталып, Орталық Азия елдерінің алдында тұрған ортақ экологиялық және климаттық сұрақтарды шешуде жасыл энергетика мен экологиялық технологияларға көшудің маңызы зор екенін баса айтты.

— Қазіргі уақытта Қазақстанда электр қуатының 7 пайыздан астамы жаңартылатын энергия көздерінен алынады. 2030 жылға қарай бұл көрсеткішті 15 пайыздан асыруды жоспарлап отырмыз. Біз мұнай-газ қоры мол мемлекеттердің қатарына кіреміз. Соған қарамастан, еліміз орнықты энергетика мақсаттарынан айнымайды. Әлемдік уран экспортының шамамен 40 пайызын қамтамасыз ететін Қазақстан көміртексіз электр энергетикасын дамытуды құптайды. Бүгінде алғашқы атом электр станциясының жобасын пысықтап жатырмыз. Сонымен қатар «таза көмір» технологиясы негізінде жылу электр станцияларын жаңғыртуды қолға алдық. Осылайша, ірі энергетикалық нысандардан ауаға тарайтын зиянды шығарындыларды 35 пайызға азайтамыз, — деді Президент.

КӨРКЕЙГЕН ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

Энергетика министрлігінің дерегіне, бүгінде елімізде жалпы белгіленген қуаты 3,8 ГВт-тан асатын 172 ЖЭК нысаны жұмыс істеп тұр. Оның ішінде 71 – жел электр стансасы, 54 – күн электр стансасы, 44 – гидроэлектр стансасы және 3 биогаз стансасы бар. Жалпы, осы нысандар былтыр

8,6 млрд кВт/сағ электр энергиясын өндірген.

2025 жылы Қазақстанда 9 ЖЭК іске қосылды. Бұл бағыттағы жұмыстар биыл да жалғасып жатыр. Тамыз айында Энергетика министрлігі ел аумағында жалпы қуаты 245 МВт болатын тағы 10 ЖЭК нысанын іске қосу жоспарланғанын мәлімдеген. Оның ішінде 4 жел электр стансасы, 5 күн электр стансасы және бір гидроэлектр стансасы бар. Осылайша, жыл аяғында жаңартылатын энергия көздерінен өндірілетін электр энергиясының көлемі 8,8 млрд кВт/сағ-қа жетпек. Бұған қоса,

жақын аралықта қуаты 3,6 ГВт болатын шамамен 100 жобаны іске асыру жоспарланған екен. Тағы 4 ірі жоба пысықталып жатыр.

Айтпақшы, салаға инвесторлардың қызығушылығы мол екенін тілге тиек еткен жөн. Қазір Қазақстан нарығына TotalEnergies, China Power, Masdar және China Energy сияқты ірі халықаралық компаниялар келді. Олардың заманауи технологиялар мен инвестициясы нысандардың қуатын көбейтуге септеспек.

Алдағы жылға да жоспар көп. Ведомство 2027 жылы елде 845 МВт

жаңа энергетикалық қуатты іске қосу жоспарланғанын жария етті. Атап айтқанда, Жамбыл ГРЭС-інде жалпы қуаты 210 МВт болатын 5 газтурбиналық қондырғысын, «МАЭК» ЖШС-да қуаты 160 МВт бу-газ қондырғысын, «Баскуат Энергопром» ЖШС жобасының бірінші кезеңі аясында жалпы қуаты 34,7 МВт болатын 5 газпоршенді қондырғысын, сондай-ақ Kazakhmys Energy ЖШС-да қуаты 70 МВт болатын бу-газ қондырғысын іске қосу жоспарланған. Бұлар газға қатысты. Ал жаңартылатын энергия көздерінің жалпы қуатына тағы 570 МВт қосылмақ. Олардың қатарында Алматы облысындағы қуаты 100 МВт күн электр стансасы, Қызылорда облысындағы жалпы қуаты 70 МВт болатын 3 күн электр стансасы, Ақтөбе облысындағы әрқайсысының қуаты 100 МВт болатын 2 жел электр стансасы, Қызылорда облысындағы қуаты 50 МВт жел электр стансасы, Түркістан облысындағы қуаты 50 МВт жел электр стансасы мен Абай облы-

жаңа электр стансасын салу және жұмыс істеп тұрған 11 стансаны жаңғырту бастамасы бар. Үкіметтің талпысына қарасак, 2027 жылы елдегі энергия тапшылығы мәселесі толық шешілуге тиіс. Ал 2029 жылға қарай Қазақстан тұрақты электр энергиясы профицитіне шығуды көздеп отыр.

Рас, әлемде электр қуатын алудың бірнеше дәстүрлі тәсілі бар: көмір, газ, күн, жел, тіпті ағын суды пайдалану жолы белгілі. Балама тәсіл көп болғанымен, мемлекеттер табиғи ресурс пен географиялық орналасуына қарай тиімді әдістің біріне басымдық береді. Қазақстан да осы жолды ұстанып отыр, елдегі энергия қуатының 60 пайыздан астамы көмірдің үлесінде. Бұрынғы 70 пайыздық көрсеткішпен салыстырғанда біршама ілгерілеу бар.

Қалай алғанда да, көмірді өндіру жеңіл, тасымалдау оңай, шығыны аз. Оның үстіне, сарапшылар елдегі анықталған көмір қоры 300 жылға жететінін болжап отыр. Егер барлау жұмыстары

2025 жылы Қазақстанда 9 ЖЭК іске қосылды. Бұл бағыттағы жұмыстар биыл да жалғасып жатыр. Тамыз айында Энергетика министрлігі ел аумағында жалпы қуаты 245 МВт болатын тағы 10 ЖЭК нысанын іске қосу жоспарланғанын мәлімдеген. Оның ішінде 4 жел электр стансасы, 5 күн электр стансасы және бір гидроэлектр стансасы бар.

сындағы жалпы қуаты 100 МВт болатын 2 жел электр стансасы бар.

«ТАЗА КӨМІРДІҢ» ТЫҢ ЖАҢАЛЫҒЫ

Жаңартылатын энергия көздері, «жасыл» энергетика секілі тақырыптарды қозғағанда бір дүниені түсінген абзал: сала қанша дамып, қуат үлесі артқанымен, көмірден таяу арада бас тарта алмаймыз. Әрине, экологтар көмірден қуат алуды аса құптамайды, одан шығатын зиянды қалдықтың қоршаған ортаға зияны көп екенін жиі естиміз. Алайда биыл бұнын да шешімі табылғандай болды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «таза көмір» технологиясын ұсынып, соның негізінде жоба әзірлеуді тапсырды.

Президент тапсырмасынан кейін 2026–2030 жылдарға арналған көмір генерациясын дамыту жөніндегі ұлттық жоба бекітілді. Жобаның бастапқы кұны 8 трлн теңгеден асады деп бағаланып отыр. Оның аясында 2030 жылға дейін 7,8 ГВт жаңа энергия көздерін іске қосу жоспарланған, оның ішінде 8

жүріп жатқан болса, қор көрсеткіші бұдан да еселене беруі мүмкін. Сондықтан көмірмен жұмыс істейтін жылу электр орталықтарын шетке ысыра алмаймыз. Әрбір шаңырақтағы жарықты дәл осы «қара алтын» қамтамасыз етіп отыр.

Дегенмен мемлекет бір бағытпен шектеліп отырған жоқ. Көмірден басқа энергия көздерінің жиынтық үлесі 40 пайызға таяп қалды. Кәсіпорындар көбейіп, дата-орталықтар бой көтеріп, жасанды интеллект технологиялары еніп жатқан тұста бұл көрсеткіштерді үлкен жетістікке балар едік.

Сұраныс бұл деңгейде тұрмайтыны тағы бар, Энергетика министрлігінің болжамынша, 2035 жылға қарай Қазақстанда электр энергиясын тұтыну көлемі 30 пайызға артып, шамамен 150 млрд кВт/сағатты құрайды. Ал қазір елде өндірілетін электр энергиясының қуаты – 123 миллиард кВт/сағ. Бұл есептерге қарап, мемлекеттің энергетика саласындағы саясатын құптамасқа шара жоқ. Дәстүрлі көмір генерациясынан бастап, жаңартылатын энергия көздерін жаңғырту бастамалары жалғасын таба бергені жөн.

ЖЕЛДЕН ЖАРЫҚ АЛҒАН АЙМАҚ

Дарқан даланың табиғи байлығы мен мүмкіндігін ел игілігіне жарату – бүгінгі күннің маңызды міндеттерінің бірі. Қойнауы қазынаға толы қазақ жерінің әлеуеті енді қазба байлықпен ғана өлшенбейді. Табиғаттың төл сыйы – желдің екпіні, күннің шуағы мен судың қуаты да экономиканың жаңа серпініне айналып келеді. Жаңартылатын энергия көздері бір жағынан энергетикалық ресурстарды тиімді пайдалануға жол ашса, екінші жағынан қоршаған ортаға түсетін экологиялық салмақты барынша азайтуға мүмкіндік беріп отыр. Бүгінде Ерейментау мен Аршалының әлеуетті желі, Целиноградтың мол күн сәулесінің энергиясын тиімді пайдалану Ақмоланың энергетикалық қуатын арттырып, өңірдің Қазақстанның «жасыл» экономикаға көшуіне қосар үлесін еселей түсуде.

А Абзал АЛПЫСБАЙҰЛЫ, Ақмола облысы

Энергетика министрлігінің 2026 жылғы екінші тоқсанындағы ресми дерегіне жүгінсек, Ақмола облысында жалпы белгіленген қуаты 542,75 МВт болатын 19 жаңартылатын энергия көзі нысаны жұмыс істейді. Бұл көрсеткіш өңірді республикадағы жаңартылатын энергетика қуаты жоғары аймақтардың қатарында ұстап отыр. Өңірдің атап өтерлік басты ерекшелігі – Ақмоладағы жасыл энергетиканың басым бөлігі жел энергетикасына тиесілі. Жұмыс істеп тұрған нысандардың қатарында Ерейментау, Аршалы, Целиноград, Зеренді аудандары мен Көкшетау қаласындағы іргелі жобалар бар.

Ақмоладағы жаңартылатын энергетиканың қалыптасу тарихында Ерейментау ауданының орны аса ерекше. Дәл осы аумақта Қазақстандағы алғашқы жел электр стансаларының бірі іске қосылып, кейінгі ірі жобаларға жол ашылды. Осылайша, өңірдегі энергетикалық жобалардың географиясы кеңейіп, Ерейментау ғана емес, Аршалы ауданы да жел энергетикасының маңызды орталығына айналып отыр.

Мәселен, Аршалы ауданындағы «ЦАТЭК Green Energy» жел электр стансасының белгіленген қуаты 100 МВт қуатқа жеткен. Мұнда Borey Energo-1 және Borey Energo-2 жобаларының әрқайсысы 50 МВт қуатқа ие. Сондай-ақ Energo Trust – 50 МВт, «Софиев жел электр стансасы» 39 МВт қуатпен жұмыс істейді.

Жел энергетикасы Ерейментау ауданында да қарқынды дамып келеді. Мұнда

«Бірінші жел электр стансасы» – 45 МВт, Golden Energy Corp – 25 МВт және 4,95 МВт, «Восток ветер» – 10 МВт, «Электро сьстрой» өндірістік фирмасы 4,5 МВт жобалары жүйелі жұмыс істеп тұр.

Ал Jasyt Jel Energy-1 жобасының қуаты 10 МВт болса, Бурабай ауданындағы Jasyt Jel Energy-2 жел электр стансасы 4,95 МВт қуатқа ие. Зеренді ауданында да жаңартылатын энергетика нысаны жұмыс істей бастаған. Мұндағы «Эталон Пауэр» жел электр стансасының белгіленген қуаты 18,15 МВт қуатқа жетіп отыр.

Ақмоланың жасыл энергетикасы тек желмен шектелмейді. Целиноград ауданында қуаты 100 МВт KB Enterprises күн электр стансасы іске қосылған. Бұл – өңірдегі жаңартылатын энергетиканы әртараптандырудың нақты көрінісі. Яғни Ақмола табиғи мүмкіндігіне қарай жел энергетикасына басымдық бере отырып, күн энергетикасының әлеуетін де пайдалануға көшті.

Ал Көкшетауда қуаты 7 МВт болатын «Вичи» нысаны жұмыс істейді. Целиноград ауданындағы «Родина» агрофирмасының қуаты 0,75 МВт жел электр қондырғысы да өңірдегі жаңартылатын энергия жобаларының біріне айналған. Оның инвестициялық құны 200 млн теңге болған.

Жасыл энергетиканың маңызды нысандар саны мен белгіленген қуат арқылы емес, нақты өндірілген электр энергиясы арқылы да бағалауға болады. Ақмола облысындағы жаңартылған энергия көздері нысандары 2025 жылы 1,169 миллиард кВт-сағаттан астам электр энергиясын өндіргенін атап өткен жөн. Бұл – өңірдің энергетикалық

жүйесіне баламалы көздердің нақты үлесі артып келе жатқанын көрсететін маңызды көрсеткіш.

Өңір үшін бұл бағыттың өзектілігі аса жоғары. Ақмола облысының электр жүктемесі 564,2 МВт деңгейінде. Сонымен бірге облыс өзінің генерациялық қуатының тапшылығына байланысты Қазақстанның Бірінғай электр энергетикалық жүйесінен келетін электр энергиясы көздеріне әлі де тәуелді. Сондықтан жаңа генерация көздерін дамыту өңірдің энергетикалық қауіпсіздігі мен экономикалық тұрақтылығы үшін маңызды міндеттердің бірі екені даусыз.

ИНВЕСТИЦИЯНЫҢ ПАЙДАСЫ ОРАСАН

Жаңартылатын энергетиканың дамуы тек электр энергиясын өндірумен шектелмейді. Мұндай жобалар жаңа технология, инвестиция, инфрақұрылым және жаңа мамандықтарға деген сұранысты қалыптастырмақ. Өңірде бұл бағытқа жеке инвестициялардың айтарлықтай бөлігі тартылып келеді.

Бұған дейін өңірде жүзеге асырылған жаңартылған энергия көздері жобаларына шамамен 260 млрд теңге инвестиция бағытталғаны туралы ресми ақпарат жарияланған еді. 2023 жылғы өңірлік деректерде жаңартылатын энергия көздері бойынша 13 жобаның 8-і Аршалы, Ерейментау, Целиноград аудандары мен Көкшетауда іске асырылғаны, іске қосылған энергетикалық нысандардың қуаты шамамен 280 МВт болғаны және жеке инвестиция көлемі шамамен 140 млрд теңгені құрағаны айтылған. Ал инвестициялық күн тәртібі мұнымен тоқтап отырған жоқ.

Биыл Ақмола облысының Аршалы ауданында цифрлық инфрақұрылым мен жаңартылатын энер-

гетиканы біріктіретін ірі жоба бойынша меморандумға қол қойылды. Akmola Industry, Аршалы ауданының әкімдігі және VTK Global investments and trading арасындағы келісім аясындағы жобаның жалпы инвестициялық көлемі 1,5 млрд долларға бағаланып отыр.

Жоба деректерді өңдеу орталықтарының көпкезеңді кампусын, сонымен қатар жаңартылатын энергия нысандарын салуды көздейді. Оның ішінде индустриялық аймақ пен Бабабай стансасы маңындағы 300 гектар аумақта күн электр қондырғыларын орналастыру қарастырылыпты. Жоба аясында шамамен 150 тұрақты жұмыс орнын ашу жоспарланған. Бұл – Ақмоланың энергетикалық әлеуетінің инвесторлар үшін де қызығушылық тудырып отырғанын көрсететін нақты мысал.

Мұндай жалпұлттық үдеріс Ақмола үшін де жаңа жобалар мен инвестициялық мүмкіндіктердің көкжиегін кеңейтіп отыр. Өңірде бұған дейін іске қосылған жобалар көрсеткендей, Ақмоланың негізгі табиғи артықшылығы – жел энергетикасы. Ал күн энергетикасының дамуы жаңартылатын энергия көздерінің құрылымын одан әрі әртараптандыруға мүмкіндік берген.

Энергетика министрлігінің 2026 жылғы екінші тоқсанындағы ресми дерегіне жүгінсек, Ақмола облысында жалпы белгіленген қуаты 542,75 МВт болатын 19 жаңартылатын энергия көзі нысаны жұмыс істейді. Бұл көрсеткіш өңірді республикадағы жаңартылатын энергетика қуаты жоғары аймақтардың қатарында ұстап отыр.

Бүгінде энергетика саласындағы өзгеріс тек жаңа электр стансаларын салумен өлшенбейді. Оның артында инженерлер, энергетиктер, құрылысшылар, сервистік компаниялар, цифрлық технологиялар, логистика және жергілікті кәсіпкерлік саласы тұр. Демек, жел турбиналары мен күн панельдері – даланың жаңа көрінісі ғана емес, өңір экономикасының трансформациясының белгісі. Ақмола үшін жаңартылатын энергия көздерін дамыту – табиғи мүмкіндікті экономикалық ресурсқа айналдырудың бір жолы. Кеше ғана кең далала еркін есіп тұрған жел бүгінде электр энергиясын өндіруге қызмет етіп отыр. Ал күн сәулесі де өндірістік қуаттың бір бөлігіне айналып келеді. Ақмоланың энергетикалық болашағы осылайша жаңаша сипат алған. Аймақта жердің байлығы ғана емес, желдің екпіні мен күннің сәулесі де өңірдің қуатына айналууда.

ҚУАТТЫ ӨҢІРЛЕР – ҚУАТТЫ ЕЛ

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

ӨЛКЕДЕГІ ӨМІРШЕҢ ЖОБА

Абай облысы жаңартылатын энергия көздерін дамытуға ден қойып отыр. Жарма мен Аягөз аудандарында жел және күн электр станцияларын салу жөніндегі инвестициялық ұсыныстар өңірдің энергетикалық қауіпсіздігін күшейтіп қана қоймай, экономикалық өсімнің жаңа нүктелерін қалыптастыруға мүмкіндік бермек.

А Эльмира ЖҮРСІНБЕКҚЫЗЫ,
Абай облысы

Электр қуаты жеткілікті әрі тұрақты болмаса, өндірісті өркендету де, жаңа кәсіпорын ашу да, инвестиция тарту да қиын. Сондықтан бүгінде өңірлер үшін энергетикалық инфрақұрылымды дамыту – жай ғана техникалық міндет емес, стратегиялық мәселе. Бұл тұрғыдан алғанда, Абай облысында жаңартылатын энергия көздерін дамытуға бағытталған жаңа бастамалардың мәні өреше.

Жуырда облыс әкімі Берік Уәли China Energy Engineering Group Xinjiang Electric Power Design Institute Co., Ltd компаниясының бас директоры Ма Юн бастаған қытайлық инвесторлармен кездесті. Басқосуда өңірдің энергетикалық әлеуетін арттыру, электр энергиясы тапшылығын азайту, инфрақұрылымды жетілдіру және жаңа инвестициялық жобаларды жүзеге асыру мәселелері сөз болды. Қытайлық компания Абай облысында бір емес, екі ірі жобаны іске асыруды ұсынып отыр. Біріншісі – Жарма ауданындағы Жаңғызтөбе кенті маңында қуаты 100–200 МВт жел электр станциясын салу. Екіншісі – Аягөз ауданының Ақтоғай ауылы аумағында күн электр станциясын тұрғызу. Бұл жобалардың екеуіне ортақ бір ерекшелік бар. Ол – өңірдің табиғи мүмкіндігін экономикалық ресурсқа айналдыру.

ЭНЕРГИЯ – ЭКОНОМИКАНЫҢ КҮРЕТАМЫРЫ

Абай облысының географиялық ерекшеліктері жаңартылатын энергетика үшін айтарлықтай мүмкіндік береді. Бір аумақта желдің әлеуеті басым болса, енді бір жерде күн сәулесін тиімді пайдалануға болады. Инвесторлардың дәл осы екі бағытқа назар аударуы да кездейсоқ емес. Жарма ауданындағы жел электр станциясы іске қосылса, өңірдің электр өндіру мүмкіндігі кеңейеді. Ал Ақтоғай аумағында күн электр станциясының салынуы энергия көздерін әртараптандыруға жол ашады. Әңгіме тек жаңа электр станциялары туралы емес. Мұндай жобалар

энергетикалық жүйенің тұрақтылығын арттыруға, электр қуатын өндірудің жаңа моделін қалыптастыруға және болашақта энергия тапшылығы мәселесін жүйелі түрде шешуге ықпал етуі мүмкін.

Әсіресе өнеркәсіптік әлеуеті артып келе жатқан өңір үшін бұл маңызды. Өйткені жаңа өндіріс орындары пайда болған сайын электр энергиясына деген сұраныс та өседі. Демек, бүгін салынған энергетикалық нысан – ертеңгі экономикалық жобалардың инфрақұрылымдық негізі.

Бұл жерде бір қарапайым заңдылық бар: энергия бар жерде – өндіріс бар, өндіріс бар жерде – жұмыс бар, жұмыс бар жерде өңірдің әл-ауқаты артады.

Жаңартылатын энергетика жобаларының тағы бір маңызды қыры – олардың инвестициялық және технологиялық сипаты. China Energy Engineering Group Xinjiang Electric Power Design Institute Co., Ltd компаниясы энергетикалық жүйелерді жоспарлау, инженерлік консалтинг, жобалау, ЕРС моделі бойынша жобаларды іске асырумен айналысады. Компанияның құзыретіне жел және күн энергетикасы, энергия жинақтау жүйелері, электр желілері мен қосалқы станциялар саласындағы жобалар да кіреді.

Яғни инвесторлардың ұсынысы электр станциясын тұрғызумен ғана шектелмейді. Мұнда энергетикалық инфрақұрылымды кешенді дамыту мүмкіндігі қарастырылып отыр. Қазіргі заманғы энергетикада бұл аса маңызды. Өйткені жаңартылатын энергия көздерінің үлесі артқан сайын электр энергиясын жинақтау, тасымалдау және жүйеге тұрақты қосу мәселелері де қатар

шешілуі керек. Сондықтан Абай облысы үшін мұндай жобалар жаңа технологияларды тартудың, инженерлік тәжірибені дамытудың және энергетика саласындағы жергілікті кадрлардың біліктілігін арттырудың мүмкіндігі болмақ.

ТАПШЫЛЫҚТЫҢ ТҮЙІНІН ТАРКАТУ КЕРЕК

Энергетикалық қуатты алдын ала қалыптастыру – көреген саясаттың белгісі. Абай облысының алдында да дәл осындай міндет тұр. Бір жағынан, экономикалық белсенділікті арттыру керек. Екінші жағынан, сол экономикалық өсімді қамтамасыз ететін энергетикалық базаны күшейту қажет. Жел мен күн электр станциялары осы міндеттің бір бөлігін шешуге мүмкіндік береді. Әрине, кез келген инвестициялық жобаның нақты тиімділігі техникалық-экономикалық есептеулерден, қажетті инфрақұрылымның дайын болуынан, экологиялық талаптардың сақталуынан және электр желісіне қосылу мүмкіндігінен кейін айқындалады. Бірақ бүгінгі ұсыныстың өзі өңірдің энергетикалық әлеуетіне деген инвестор қызығушылығының бар екенін аңғартады. Ал инвестиция – сенімнің бір көрсеткіші.

Энергетика саласындағы ірі жобалардың әсері электр энергиясын өндірумен ғана шектелмейді. Құрылыс кезеңінде жұмыс орындары ашылады. Жергілікті мердігерлер мен қызмет көрсетуші кәсіпорындарға сұраныс артады. Инженерлер, энергетиктер, техникалық мамандар қажет болады. Нысандар іске қосылғаннан кейін де тұрақты қызмет көрсететін мамандар керек.

Демек, жаңартылатын энергетика – жаңа кәсіптер мен жаңа құзыреттердің қалыптасуына ықпал ететін сала. Бұл әсіресе ауылдық елді мекендер үшін маңызды. Жаңғызтөбе мен Ақтоғай секілді аумақтарда ірі жобалардың жүзеге асуы жергілікті экономикалық белсенділікті арттырып, инфрақұрылымның дамуына серпін беругі мүмкін. Сондықтан инвестициялық жобаның тиімділігін тек миллиардтаған қаржы көлемімен емес, оның өңірге әкелетін технологиясымен, жұмыс орнымен және ұзақмерзімді экономикалық әсерімен өлшеген жөн.

Әлемдік энергетика бүгінде жаңа кезеңге аяқ басты. Климаттың өзгеруі, энергия ресурстарына сұраныстың өсуі және технологиялық жаңғыру елдерді жаңартылатын энергия көздерін дамытуға итермелеп отыр. Қазақстан да бұл үдерістен тыс қалмайды. Абай облысының жел мен күн энергетикасына басымдық беруі – осы жаһандық үрдістің өңірлік деңгейдегі көрінісі. Ең бастысы, жасыл энергетиканы дамыту экономикалық өсімге кедергі емес, керісінше оның жаңа драйверіне айналуға тиіс. Бұл бағыттағы жобалар сәтті жүзеге асса, облыстың энергия өндіру әлеуеті артып, энергетикалық жүйенің тұрақтылығы күшейеді. Сонымен бірге өңірдің инвестициялық тартымдылығы да жоғарылай түспек.

Ал энергиясы тұрақты, өндірісі өркендеген, инвестициясы артқан өңірдің қуатты Қазақстанның берік тірегіне айналары сөзсіз.

Адам баласы мыңдаған жыл бойы табиғатпен үйлесім тауып өмір сүріп келді. Табиғат байлығын тиімді пайдалануға тырысты. Алайда бүгінгідей өркениет көші өрге өрістеген заманда қоршаған ортаның қазынасы да сарқыла бастады. Әсіресе бұл электр энергиясы саласында айқын байқалады. Осыған орай әлем ғалымдары жылда баламалы электр көздерін табуға күш салып келеді.

ТҰРМЫСТЫҚ ҚАЛДЫҚ КӨДЕГЕ ЖАРАДЫ

А Саятхан САТЫЛҒАН,
Жамбыл облысы

Бұл бағытта Жамбыл облысында да толайым тіріліктер атқарылууда. Мәселен, өңірде күн, жел және су арқылы электр энергиясын алуға Табиғат-Ананың өзі қолайлы жағдай тудырған. Есесіне, бұл инвесторларды өңірге лек-легімен ағылдырып жатыр. Облыстық энергетика және тұрғын-үй коммуналдық шаруашылық басқармасы берген ақпаратқа сүйенсек, жаңартылатын энергия көздері нысандарын салу аймақта 2010 жылдан бері жанданып келеді екен.

Атап айтсақ, 2010 жылы қуаты 2 МВт құрайтын 2 ЖЭК нысандары пайдалануға берілсе, 2015 жылы қуаты 114 МВт құрайтын 9 нысан, 2021 жылы қуаты 387,8 МВт құрайтын 17 нысан және 2024 жылы қуаты 571,3 МВт құрайтын 22 нысан іске қосылған. Нәтижесінде, қазір облыста жалпы қуаты 571,3 МВт құрайтын жаңартылатын энергия көздерінің 22 нысаны ел игілігіне қызмет етуде. Олардың 6-уы су электр станциясы болса, 10-ы жел электр станциясы. Ал тағы 6-уы – күн электр станциясы.

Бұл ретте Жамбыл облысы жаңартылатын энергия көздерін пайдалану жағынан республика көлемінде көш ілгері келеді. Кейінгі 5 жылдың өзінде облыста ірі және кіші қуатты бірнеше жоба жүзеге асқан. Мәселен, 2021 жылы өңірдегі ірі жобалардың бірі – қуны 49 млрд теңгеге құрайтын қуаты 100 МВт «Жаңатас» жел электр станциясы пайдалануға берілсе, қуаты 9,2 МВт құрайтын «Тасөткел» су қоймасындағы су электр станциясының 2-ші кезегі іске қосылды.

Сондай-ақ 2022 жылы Жамбыл ауданындағы қуаты 50 МВт АЕС АСА күн электр станциясы және Талас ауданында жалпы қуаты 13,5 МВт құрайтын «Шенгелді», «Шенгелді-2» және «Новатэкс ЖЭС 3» жел электр станциясы жобасының құрылысы аяқталды.

Ал 2024 жылы Сарысу ауданындағы жалпы қуаты 100 МВт құрайтын «Шоқпар ЖЭС» электр станциясы электр энергиясын өндіре бастады. Бұл, өрине, жаңа жылу беретін жобалар. Өңір бұл бағыттағы жұмыстарды одан әрі жан-

дандырып, тағы 2 ірі жобаның бойына жан үрлеуде. Атап айтсақ, Мойынқұм ауданында французлық Total Eren компаниясының демеушілігімен қуаты 1 ГВт құрайтын жел электр станциясын салу көзделуде. Жоба толықтай 2028 жылы жүзеге асады деп күтілуде. Бұдан бөлек, Сарысу және Талас аудандарында Біріккен Араб Әмірлігінің Masdar компаниясы қуаты 1 ГВт-ты құрайтын жел электр станциясы жобасын жандандыруда. Станция 2029 жылы толықтай қуатты күшіне шықпақ.

Сонымен қатар өңірде күн, жел және су электр станцияларын орналастыру әлеуетін ескере отырып, 2030 жылға дейін жаңартылатын энергия көздерін дамытудың болжамды картасы әзірленген.

Жоспарға сәйкес, 2028 жылға қарай жаңартылатын энергия көздерінің саны 2,5 гигаватт қуатымен 24 нысанға дейін жеткізіледі деп болжануда.

Тағы бір ерекше атап өтерлігі, облыста тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеп, одан электр энергиясын алу жобасы жүзеге асырылуда. For You Energy ЖШС тәулігіне 900 тоннаға дейін тұрмыстық қатты қалдықтарды өңдеу және 15 МВт-қа дейін электр энергиясын өндіру бойынша 150 миллион долларлық жобаны жандандыруда. Жобаның негізгі мақсаты – тұрмыстық қатты қалдықтар мен полигон қалдықтарын өңдеуге арналған заманауи кешен салу, одан бір мезгілде электр энергиясын өндіру, тұрмыстық қатты қалдықтар полигондарына қоршаған ортаға әсерді азайту және жасыл энергия нысандарын дамыту. Осылайша жаңа электр станциясына облыста жиналған тұрмыстық қатты қалдықтар, сондай-ақ қолданыстағы қатты қалдықтар шикізат базасы ретінде пайдаланылмақ. Бүгінде аталған электр станциясына аймақтық үйлестіру кеңесінің шешімімен Тараз индустриалды аймағынан 10,5 гектар жер учаскесі бөлініп отыр.

Әрине, бұл жобалардың жандануы экологиялық қауіпсіздік қалқанын құрып қана қоймай, өңірді сапалы электрмен жабдықтауға және «жасыл» энергиямен қамтамасыз етуге мүмкіндік туғызатыны анық. Ал оның артында ел келешегі тұрғаны тағы айқын.

КҮН СӘУЛЕСІ – СЫРДАҒЫ САРҚЫЛМАЙТЫН РЕСУРС

Қоғамда энергияға деген сұраныс артқан сайын оның тұрақты әрі сенімді көзін қалыптастыру мәселесі де өткірлене түседі. Бұл бағытта Қызылорда облысы дәстүрлі қуат көздерімен қатар табиғи әлеуетті тиімді пайдалануға көшіп отыр. Соның ішінде күн қуаты өңірдің энергетикалық дамуындағы маңызды бағыттардың біріне айналып келеді.

А Ербақыт ЖАЛҒАСБАЙ,
Қызылорда облысы

Сыр өңірі күн сәулесі мол түсетін аймақ саналады. Бұл мүмкіндік бұған дейін тек ауыл шаруашылығы саласына ықпалы жоғары климаттық артықшылық ретінде қарастырылып келсе, бүгінде нақты энергетикалық ресурсқа айналып отыр. Мұны жасыл энергетикаға жасалған алғашқы қадам деп бағалауға өбден болады.

Қызылорда облыстық энергетика, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық басқармасының мәлімдеуінше, бүгінде өңірде жалпы қуаты 148 МВт болатын 5 ірі күн электр станциясы тұрақты жұмыс істеп тұр. Мұны Сыр өңірінің электр энергетикасын әртараптандыруға бағытталған қосымша қуат көзі деп бағалауға болады. Яғни бұл көрсеткіш күн сәулесінен электр өндіру арқылы дәстүрлі энергия көздеріне түсетін жүктемені азайтуға, электрмен қамту тұрақтылығын арттыруға мүмкіндік артқанын аңғартады.

Алдағы уақытта облыс аумағында жалпы қуаты 184 МВт болатын тағы 5 күн электр станциясын салу жоспарланып отыр. Егер бұл жобалар толық жүзеге асса, өңірдің жаңартылатын энергия көздері есебінен өндірілетін электр қуаты айтарлықтай артапак.

«Қызылорда облысында жаңартылатын энергия көздерін дамыту – энергетикалық әлеуетті арттырудың маңызды бағыттарының біріне айналып тұр. Қазір өңірде жалпы қуаты 148 МВт болатын 5 ірі күн электр станциясы тұрақты жұмыс

істейді. Бұл облыстың «жасыл энергетикаға» көшу бағытындағы нақты нәтижелерінің бірі деп бағаласақ болады. Алдағы кезеңде қуаттылығы 184 МВт болатын тағы 5 күн электр станциясын салу жоспарлануда. Сондықтан Қызылорда облысында «жасыл энергетиканы» дамыту жұмыстары кезең-кезеңімен жалғаса береді. Осы арқылы өңірдің табиғи мүмкіндіктерін тиімді пайдаланып, энергетикалық қауіпсіздікті күшейту және тұрақты энергия көздерінің үлесін арттыру көзделуде», – дейді бұл жөнінде басқарманың Электр энергетикасын дамыту және энергия тиімділігін арттыру бөлімінің басшысы Асқар Тлеужан.

Жалпы, аймақта жаңа электр станцияларының санын арттыру арқылы энергия тапшылығын азайтып, өңірдің энергетикалық тұрақтылығын күшейтуге басымдық жоғары. Өйткені облыста өндіріс, құрылыс, кәсіпкерлік пен әлеуметтік нысандар көбейген сайын электр энергиясына деген қажеттілік те арта түскені жасырын емес. Сондықтан жаңа энергия көздерін қалыптастыру жоспары уақыт талабынан туындап тұрған негізгі мәселе саналады.

Бұл тұрғыда облыста бүгінде жұмыс істеп тұрған бес күн электр станциясы өңірдің энергетикалық жүйесіне өз үлесін қосып отыр деп айтуға толық негіз бар. Яғни күн энергетикасы Қызылорда өңірінің энергетикалық әлеуетін арттырудың нақты тетігіне айналып келеді.

Сонымен қатар жаңартылатын энергия көздерінің қоғам үшін экологиялық маңызы да зор. Біртүрлі күннен өндіріле-

тін электр энергиясының қоршаған ортаға зардабы аз деп бағаланады.

Негізінен, аймақта электр энергетикасын әртараптандыру бағытында жаңа жұмыс орындарын ашуға мүмкіндікті кеңейте бастағанын да айта кету керек. Оның ішінде жаңа жобалардың іске қосылуы энергетика саласына қажетті мамандарға сұранысты арттыра түскен.

«Жаңартылатын энергия көздері нысандарының көбеюі өңірдегі жұмыспен қамтуға да оң әсерін тигізіп отыр. Қазір жұмыс істеп тұрған күн электр станцияларында 50 адам тұрақты еңбек етуде. Бұл бірінші кезекте жаңа энергетикалық нысандардың тек электр қуатын өндірумен шектелмей, жергілікті тұрғындар үшін тұрақты жұмыс орындарын қалыптастыратынын көрсетеді. Осы орайда алдағы кезеңде жоспарланған жаңа жобалардың іске қосылуы да техникалық мамандарға, энергетиктерге, инженерлерге және басқа да қызмет көрсету саласының мамандарына деген сұранысты арттырып зор сеніммен қараймыз. Сонымен бірге нысандардың құрылысы кезеңінде қосымша жұмыс орындары ашылып, жергілікті кәсіпкерлік пен сервистік қызметтердің дамуына мүмкіндік береді деп күтілуде. Сондықтан жасыл энергетиканы дамыту – бір жағынан энергетикалық

әлеуетті арттырса, екінші жағынан өңірдің еңбек нарығына жаңа мүмкіндіктер әкелетін маңызды бағыт ретінде жоғары мәнге ие», – дейді бөлім басшысы Асқар Бекболатұлы.

Бір сөзбен айтқанда, күн электр станцияларын көбейту жоспары алдымен электр өндірісінің ауқымын кеңейтсе, екіншіден, инвестиция, технология, маман тарту және жаңа жұмыс орнын ашуға мүмкіндік береді.

Осы орайда аймақта жел және су көздерінен жаңартылған энергия қуатын

өндіруге не кедергі деген сұрақтың туындауы да заңдылық.

Қазір Қызылорда облысында жаңартылатын энергия көздерін дамытуда тек күн энергетикасына басымдық беріліп отыр. Бұған ең алдымен өңірдің табиғи-климаттық ерекшелігі басты себеп, яғни аймақта күн сәулесі мол түседі. Сондықтан бұл күн электр станцияларын пайдалануға қолайлы жағдай қалыптастырып отыр екен.

Ал жел және су энергетикасын дамыту мәселесіне келсек, жел энергетикасы бойынша электр станциясын салу үшін желдің жылдамдығы мен тұрақтылығы, электр желісіне қосылу мүмкіндігі және жобаның экономикалық тиімділігі алдын ала жан-жақты зерттелуі қажет деп есептейді мамандар. Сол сияқты су энергетикасын пайдалану бағытында да өзіндік қиындықтар жоқ емес. Бұл тұрғыда кейінгі жылдары Сырдариядағы су тапшылығы мүмкіндікті шектеп, аз суды ең алдымен ауыл шаруашылығына бағыттауға мәжбүрлеп тұр.

Сондықтан қазіргідей қуаныштық қыспаққа алған кезеңде өңір үшін күн энергетикасы анағұрлым тиімді бағыт ретінде қарастырылып отыр. Дегенмен бұл жел немесе су энергетикасын дамыту мүмкіндігі жоқ дегенді білдірмейді. Болашақта тиісті зерттеулер жүргізіліп, техникалық және экономикалық тұрғыдан тиімді жобалар анықталса, жаңартылатын энергияның осы бағыттарын да дамытуға мүмкіндік артатынына сеніммен қараймыз дейді басқарма өкілдері.

Қалай дегенде де, күннен қуат өндіруді мықтап қолға алған Сыр өңірінің алдағы жоспарлары ауқымды. Ендігі кезекте табиғи мүмкіндікті нақты экономикалық қуатқа айналдырып, жаңартылатын энергия көздерінің әлеуетін толық пайдалануды көздеген. Бұл бірінші кезекте өңірдің энергетикалық қауіпсіздігін күшейтіп қана қоймай, жаңа инвестиция мен жұмыс орындарына жол ашатын маңызды бағыт ретінде қарастырылып отыр.

13 ҚАЗАН 2026 | СЕЙСЕНБІ

JUST ЖҰБАЙЛАР ЖЫРЫ

Қазақ театрында тұрмыстық комедияның өзіндік орны бар. Өйткені ол көрерменге таныс ортадан, мінезден, күнделікті тіршіліктен нәр алады. Мұндай шығарманың кейіпкерін алыс-тан іздеудің қажеті жоқ. Оны тіпті өз бойыңнан да кездестіресің. Жақында Астанадағы Жастар театры көрермен назарына ұсынған Мұхамедқали Хасеновтің «Пай-пай, жас жұбайлар-ай!» романтикалық комедиясы осындай ойға жетелейді. Көрерменмен бірге біз де премьераның сахналануын көріп қайттық.

Сымбат БАУЫРЖАНҚЫЗЫ

Бір шаңырақтың шайқалуына кейде үлкен дау да, ауыр сөз де қажет емес. Көңілге ұялаған титтей күдік, орынсыз қызғаныштың өзі жетіп жатыр. Жейіл юморға құрылған «Just жұбайлар» қойылымының астарында салмақты сауал бар: жақын адамымызды қаншалықты тыңдаймыз, оған қаншалықты сенеміз?

БІР ХАБАРЛАМАНЫҢ ӘЛЕГІ

Комедияның оқиғасы қарапайым. Жаңадан шаңырақ көтерген жас жұбайлардың мамыражай тіршілігіне күтпеген жерден күдік араласады. Бәріне себеп — жұмбақ хабарлама. Сырт көзге елеусіз көрінетін осы бір жағдай ерлі-зайыптылар арасындағы түсініспеушілікті ушықтырып, ақырында күлкілі оқиғалардың тұтас тізбегіне ұласады. Күмәнданған адамның көңіліне күдік тез ұялайды. Бір сөзден екінші мағына іздеу, болмаған нәрсені болдыға балау, өз жорамалына өзін сену — адам табиғатына тән мінез. Драматург осы психологиялық құбылысты комедияның өзегіне айналдырған. Оқиғаның қызғы да сонда: кейіпкерлер шындықты анықтауға ұмтылған сайын жағдайды күрделендіре түседі. Айналасындағы адамдардың араласуы да түсініспеушіліктің түйінін бірден шеше қоймайды. Бірақ мұндағы басты мәселе кімнің кінәлі, кімнің кінәсіз екенінде ғана емес. Ең маңыздысы — екі адамның бір-біріне қаншалықты сенетінінде. Бүгінгі күннің өлшемімен қарасақ, шығарманың өзектілігі тіпті айқындала түседі.

Мұхамедқали Хасеновтің «Пай-пай, жас жұбайлар-ай!» комедиясы қазақ театрлары үшін бейтаныс туынды емес. Оның сахналық ғұмыры бірнеше буын көрерменнің көз алдында жалғасып келеді. Бұл шығарма ең бірінші Алматыдағы Ғабит Мүсірепов атындағы Қазақ мемлекеттік академиялық балалар мен жасөспірімдер театрында сахналанды. Режиссер Айдос Бектеміров

қойған комедия театр репертуарынан ұзақ уақыт түскен жоқ. Осы тұста бір нәрсеге назар аударған жөн. Комедияны сахналау оңай көрінгенімен, көрерменді күлдіру мен күлкінің астарына ой жасыру — екі бөлек мәселе. Әзілдің жетегінде кетсең, кейіпкердің жан дүниесі көмескіленеді. Ал тұрмыстық тартысты тым салмақтандырсаң, шығарманың табиғи жеңілдігі жоғалады. Сондықтан режиссердің шеберлігі күлкі мен драмалық шындықтың арасынан үйлесім табуымен өлшенеді. Хасенов шығармасының өміршендігі де осы екі арнаның тоғысуында болса керек. Оның кейіпкерлері асқақ мұрат үшін күресіп жүрген қаһармандар емес. Кәдімгі өзіміз сияқты адамдар. Кейде аңғал, кейде қызба, кейде өзімшіл. Бірақ сол қарапайым мінездердің ар жағында үлкен өмірлік шындық жатыр.

БҰЛ ҚОЙЫЛЫМ БҰРЫНҒЫДАН ӨЗГЕРЕК

«Пай-пай, жас жұбайлар-ай!» комедиясы кейін еліміздің өзге театрларында да қойылды. Осылайша, бір шығарма түрлі сахнада сан алуан бояуға ие болды. Бір нұсқада тұрмыстық комедияның табиғаты басым болса, енді бірінде жастық шактың романтикасы мен музыкалық сипаты айқындалды. Ал Жастар театрының жаңа қойылымы «Just жұбайлар» деген атаумен ұсынылып отыр. Атаудың өзінен бүгінгі көрерменге жақындауға деген ұмтылыс байқалады. Демек, шығарманың бұрынғы сахналық нұсқаларындағы отбасылық тартыс бүгінгі коммуникация мәдениетімен сабақтастырылады. Қоюшы режиссері — Нұрфат Вахитов.

«Just жұбайлар» комедиясында Әселдің рөлін сомдаған Шехназа Қызыханованың айтуынша, кейіпкерінің қызғанышы мен ашуының астарында сүйген адамына деген шынайы махаббат жатыр.

— Әселдің қызғанышқа бой алдырып, ашуға берілуінің басты себебі — шынайы махаббат. Сол сезімді көрерменге сенімді жеткізу үшін кейіпкердің басынан өтіп жатқан жағдайға жан-тәнімен сенуге тырыстым. Жалпы, актердің басты құралы — сенім. Жылдар бойы жиналған тәжірибе де көмектеседі. Бұл пьеса Кеңес Одағы кезінде жазылғандықтан, қазіргі заманға бейімдедік. Негізгі желісі сақталды, бірақ кейіпкерлердің есімдерін, сөздері мен оқиғаларын жанарттық. Әр актер өз үлесін косып, күлкілі сәттерді импровизациямен толықтырды. Сахнадағы жұбайым менен төрт-бес жас кіші. Маған сахна сыртында «апай» деп, сахнада «жаным» дейді. Бастапқыда бір-бірімізге үйренісу сәл қиын болды. Дегенмен көрермен көрген актерлік шешімдерді екеуміз бірге таптық, — дейді Шехназа Қызыханова.

Мұхамедқали Хасенов шығармасының бірнеше буын режиссер мен актерді қызықтырудағы сыр да осында шыға. Оның көтерген мәселесі бір кезеңнің ғана шындығы емес. Жас жұбайлардың бір-біріне деген сенімі, отбасындағы сыйластық, қызғаныш пен күдік — қай уақытта да маңызын жоғалтпайтын тақырыптар. Біз жақынымыздан көп нәрсе күтеміз. Бірақ оны тыңдауға, түсінуге, ақтауға келгенде кейде сарандық танытамыз. Бір ауыз сөздің астарынан күмән іздеп, бір сәттік ренішті үлкен дауға айналдырамыз. Ал шын мәнінде адамға кейде дәлелден бұрын сенім қажет. Театр осы қарапайым ақиқатты күлкі арқылы жеткізе алады. Міне, комедияның өміршендігі де, өнер ретіндегі салмағы да осында.

Кейде бір оқиға адамның күллі ғұмырына із қалдырады. Бір кездесудің өзі ұмытылмас естелікке айналып, уақытында айтылмай қалған сөз жылдар бойы көңіл түкпірінде сақталады. Адам жанының осындай күрделі иірімдері Қазақстанның халық әртісі, театр және кино режиссері, кинодраматург Талғат Теменовтің «Махаббат бекеті» атты кітабында көрініс тапқан. Кезінде экран арқылы көрерменге жол тартқан туынды енді кітап болып басылып, Алматыдағы Ұлттық кітапханада оқырманға таныстырылды. Туынды «Атамұра» баспасының қолдауымен жарық көріп отыр.

«МАХАББАТ БЕКЕТІ» ОҚЫРМАНҒА ЖОЛ ТАРТТЫ

Алтынай БАУЫРЖАНҚЫЗЫ, Алматы қаласы

— Мемлекет басшысының бастамасымен кейінгі жылдары әдебиет, мәдениет және білім саласында көптеген маңызды жоба жүзеге асып келеді. Соның бірі — «Кітап оқитын ұлт» жобасы. Осы бастаманы қолдау мақсатында «Атамұра» корпорациясы да жаңа кітаптарды жарыққа шығарып, оқырманға ұсынып келеді. Сондай құнды еңбектердің бірі — «Махаббат бекеті». Талғат ағамызбен ақылдаса келе, шығарманы кітап етіп шығарып, оқырманға ұсынуды жөн көрдік. Туындыдан автордың ел мен жерге, қазақтың салт-дәстүрі мен әдет-ғұрпына деген көзқарасын, өмір шындығын аңғаруға болады, — деді «Атамұра» корпорациясының президенті, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Рақымғали Құл-Мұхаммед.

Автор туындыда кейіпкерлердің қуанышы мен өкінішін, үміті мен сағынышын суреттей отырып, оқырманды олардың ішкі әлеміне үңілуге шақырады. Өмірлік тандау мен тағдырдың түрлі сынағы арқылы адам болмысының күрделі қырларын ашады. Кейіпкерлердің жан толғанысы арқылы оқырман өз өміріндегі таныс сезімдерді, айтылмай қалған сөздерді немесе уақыт өте мағынасы өзгерген естеліктерді еске түсіріп мүмкін.

— Кино мен кітаптың айырмашылығын оқырман мен көрермен жақсы түйсінеді деп ойлаймын. Өйткені екеуі де мен үшін бірдей қымбат. Бірі оң қолым болса, екіншісі — сол қолым. «Махаббат бекеті» әуелі кітап болып жазылды. Повесть жарық көргеннен кейін 1993 жылы оны экранға шығардық. Кітаптың тұсаукесеріне ұйытқы болған «Атамұра» корпорациясына алғысымды білдіремін. Қазаққа «Бұлақ көрсең, көзің аш» деген жақсы сөз бар. Сол айтқандай, Рақымғали бауырым кейінгі жылдары жазған әңгіме-повестерімді жинақ етіп, оқырманға ұсынып отыр. Бұл — мен үшін үлкен қуаныш, — деді театр және кино режиссері, кинодраматург, Қазақстанның халық әртісі Талғат Теменов.

Кітаптың атауы да оқырманды ойға жетелейді. «Махаббат бекеті» бір сәтке тоқтап, өткенге көз

жүгіртетін, сезім мен сағынышқа қайта оралатын мекендей әсер қалдырады. Адам өмірінде де осындай аялдамалар аз емес. Бірі жана үмітке жол ашса, енді бірі жүректе мәңгі сақталатын естелікке айналады.

— Талғат Теменовтің «Махаббат бекеті» атты хикаяттар мен әңгімелер жинағын оқып шықтым. Шыны керек, үлкен әсерге бөлендім. Әсіресе, жинақтағы «Гүлназ» («Махаббат бекеті») атты хикаяттың әсері ерекше болды. Біз Талғатты бұған дейін кинорежиссер ретінде танып-біліп келген едік. Ал тамаша прозасын оқып шыққаннан кейін оның пешенесіне жазылған төл өнері — жазушылық екенін көрдік. Прозаик ең алдымен сөз дәмін сезеді. Прозашы Талғат сөз дәмін сезеді. Қазақтың қара сөзінің қадірін кетірмейді. Керісінше, аялап әспеттейді. «Гүлназ» соның нәтижесінде қазақ әдебиетіндегі қайталанбас өнер болып өмірге келген. Жақсы әдебиеттен қашанда жақсы кино шығады. «Махаббат бекеті» — соның айғағы. Кинорежиссер Теменовтің туын желбіреткен кинотуынды, — деді Халық жазушысы Смағұл Елубай.

Аталмыш жинаққа «Гүлназ», «Көктем шықса, көкек келер» атты екі повесть пен «Либерти», «Папасының қызы», «Көке бала» сынды әңгімелер енген. Туынды 2 мың данамен басылып шықты. Жиын барысында жаңадан жарық көрген кітап Ұлттық кітапхананың қорына сыйға тартылды.

Катонқарағай МҰТП-ның туристік және рекреациялық қызметін жүзеге асыру үшін жер учаскелерін пайдалануға беру жөніндегі тендерді тоқтату туралы хабарландыру Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің «Катонқарағай мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» республикалық мемлекеттік мекемесі 2026 жылғы 13 қазанға жоспарланған Катонқарағай мемлекеттік ұлттық табиғи паркінің жер учаскелерін туристік және рекреациялық қызметін жүзеге асыру үшін пайдалануға беру жөніндегі тендердің тоқтатылғанын хабарлайды (03.10.2026 жылғы № 112 «AIQYN» республикалық газетінің хабарландыруы). Тендерді тоқтату туралы шешім Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің 2026 жылғы 12 қазандағы № 27-02-16/2852-И хаты және тексеру актісі негізінде қабылданды. Тендерді тоқтату төмендегі лоттарды қамтиды: - № 1—11 және № 13—17 лоттар — жер учаскелерін 49 жылға дейін ұзақ мерзімге пайдалануға беру бөлімінде; - № 18—20 лоттар — жер учаскелерін 5 жылға дейін қысқа мерзімге пайдалануға беру бөлімінде. Қосымша ақпарат алу үшін экологиялық ағарту және туризм бөліміне хабарласуға болады. Байланыс телефондары: 8 (72342) 2-97-96; 8-707-966-81-31.	Объявление о приостановлении тендера по предоставлению земельных участков Катон-Карагайского ГНПП в пользование для осуществления туристской и рекреационной деятельности Республиканское государственное учреждение «Катон-Карагайский государственный национальный природный парк» Комитета лесного хозяйства и животного мира Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан сообщает о приостановлении тендера по предоставлению земельных участков Катон-Карагайского ГНПП в пользование для осуществления туристской и рекреационной деятельности, запланированного на 13 октября 2026 года (объявление в республиканской газете «AIQYN» от 3 октября 2026 года № 112). Приостановление тендера осуществляется на основании письма и акта проверки Комитета лесного хозяйства и животного мира Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан от 12 октября 2026 года №27-02-16/2852-И. Приостановление тендера распространяется на следующие лоты: - Лоты № 1—11 и № 13—17 — в части предоставления земельных участков в долгосрочное пользование сроком до 49 лет; - Лоты № 18—20 — в части предоставления земельных участков в краткосрочное пользование сроком до 5 лет. За дополнительной информацией обращаться в отдел экологического просвещения и туризма. Контактные телефоны: 8 (72342) 2-97-96; 8-707-966-81-31.
--	---

AMANAT MEDIA GROUP AIQYN Меншік иесі – «Айқын-Литер» ЖШС Директор – Талғат ЕШЕНҰЛЫ	Бас редактор – Амангелді ҚҰРМЕТ Гүлзина БЕКТАС – Бас редактордың бірінші орынбасары Мадияр ТӨЛЕУ – Шығарушы редактор Елдар ҚАБА – Секретариат меңгерушісі	АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР: Абаал АЛПЫСБАЙҰЛЫ – Ақмола облысы Алтынай БАУЫРЖАНҚЫЗЫ – Алматы қаласы Саятхан САТЫЛҒАН – Жамбыл облысы Әдебиет: БЕЛГІБАЙҰЛЫ – Қарағанды облысы Назгүл НАЗАРБЕК – Шымкент қаласы Ербәкіт ЖАЛҒАСАЙ – Қызылорда облысы Баян ЖАНҒАЗ – Атырау облысы Эльмира ЖҰРСІНБЕКҚЫЗЫ – Абай облысы	«АЙҚЫН» ГАЗЕТІНІҢ ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ: Кәсіпорындар, мекемелер үшін – 15102 Зейнеткерлер, соғыс ардагерлері үшін – 55102 Жеке жазылушылар үшін – 65102 ЖАРНАМА БӨЛІМІ: 8(707) 675-42-14, 8(7172) 72-95-31 reklam.aikyn@gmail.com ЖАЗЫЛУ ЖӘНЕ ТАРАТУ БӨЛІМІ: 8(717) 804-61-32 podpiska.alt@gmail.com Газет аптасына 3 рет шығады	Газет «Айқының» компьютер орталығында беттелді ЖАЛПЫ ТАРАЛЫМЫ: 40 000 Тапсырыс №4801 Астана қ. «Медиа-холдинг» ЖШС Сілеті көшесі 30, тел.: 8(7172) 99-77-77 Алматы қаласы, «Алматы-Болашақ» АҚ Мұқанов көшесі, 223 Б Шымкент қ. «ERNUR-print» ЖШС, Әлімқұлов көшесі 22, тел.: 8(7252) 53-06-66, 54-07-47 ішкі 114,
---	---	--	---	---